

TİCARİ KAZANCIN GERÇEK USULDE VERGİLENDİRİLMESİ REHBERİ

VİMER / 444 0 189

ÜCRETSİZDİR

Ayrıntılı bilgi için
Vergi İletişim Merkezi (VİMER) 444 0 189 telefon hattına
başvurabilirsiniz.

www.gib.gov.tr 444 0 189

Bu rehber, basım tarihinde yürürlükte olan mevzuat dikkate alınarak hazırlanmıştır.

GELİR İDARESİ BAŞKANLIĞI
Mükellef Hizmetleri Daire Başkanlığı
Yayın No: 105
Şubat 2010

TİCARİ KAZANCIN GERÇEK USULDE VERGİLENDİRİLMESİ REHBERİ

ÜCRETSİZDİR
2010

*Bu rehber elektronik ortamda www.gib.gov.tr
internet adresinden ulaşabilirsiniz.*

MİSYONUMUZ

Toplumsal refahın artırılmasına destek sağlamak üzere yeterli geliri adalet, tarafsızlık, verimlilik ilkeleri çerçevesinde toplamak, vergi sisteminin basitleştirilmesi ve uyumun artırılmasına katkıda bulunmak ve mükellefe kaliteli hizmet sunmaktır.

VİZYONUMUZ

Her türlü ekonomik yapı ve aktiviteyi geliştiren, kavrayan; güvenilir, etkin, şeffaf, küresel boyutta öncü ve örnek bir idare olmaktır.

TEMEL DEĞERLERİMİZ

Güvenilirlik
Adalet
Tarafsızlık
Etkinlik (Hız, esneklik ve verimlilik)
Saydamlık
Sorumluluk Bilinci
Çözüm Odaklılık
Yetkinlik
Sürekli Gelişim
Katılımcılık

İÇİNDEKİLER

1. TİCARİ FAALİYETİN KAPSAMI	9
1.1. Ticari Faaliyetin Özellikleri	11
1.2. Şirket Ortaklarının Durumu	11
1.2.1 Şahıs Şirketlerinin Ortakları	11
1.2.2 Sermaye Şirketlerinin Ortakları	12
1.2.3. İş Ortaklıkları	12
2. TİCARİ KAZANCIN TESPİT ŞEKİLLERİ	12
2. 1. Gerçek Usulde Vergilendirme.....	12
2.1.1. Birinci Sınıf Tacirler (Bilanço Esasına Göre Defter Tutanlar)	13
2.1.1.1. Bilanço Esasına Göre Ticari Kazancın Tespiti	14
2.1.2. İkinci Sınıf Tacirler (İşletme Hesabı Esasına Göre Defter Tutanlar)	14
2.1.2.1. İşletme Hesabı Esasında Ticari Kazancın Tespiti	14
2.1.3. Sınıf Değiştirme.....	15
2.1.3.1. Birinci Sınıftan İkinci Sınıfa Geçiş	15
2.1.3.2. İkinci Sınıftan Birinci Sınıfa Geçiş	15
2.2. Ticari Kazancın Tespitinde İndirilecek Giderler.....	15
a) Ticari Kazancın Elde Edilmesi ve İdame Ettirilmesi İçin Yapılan Genel Giderler.....	16
b) Hizmetli ve İşçilerin İş Yerinde veya İş Yerinin Müstemilatında İlaçe ve İbate (Yiyecek ve Barınma) Giderleri, Tedavi ve İlaç Giderleri, Sigorta Primleri ve Emekli Aidatı ile Giyim Giderleri.....	18
c) İşle ilgili Olmak Şartıyla, Mukavelenameye veya İlama veya Kanun Emrine İstinaden Ödenen Zarar, Ziyar ve Tazminatlar	19
d) İşle İlgili ve Yapılan İşin Ehemmiyeti ve Genişliği ile Mütenasip Seyahat ve İkamet Giderleri	19

e) Kiralama Yoluyla Edinilen veya İşletmeye Dahil Olan ve İşte Kullanılan Taşıtların Giderleri.....	19
f) Ayni Vergi Resim ve Harçlar.....	20
g) Vergi Usul Kanunu Hükümlerine Göre Ayrılan Amortismanlar.....	20
h) İşverenlerce, Sendikalar Kanunu Hükümlerine göre Sendikalara Ödenen Aidatlar	20
i) İşverenler Tarafından Ücretliler Adına Bireysel Emeklilik Sistemine Ödenen Katkı Payları	21
j) Gıda Bankacılığı Faaliyetinde Bulunan Dernek ve Vakıflara Yapılan Yardımlar	22
k) Bağ-Kur Primleri	22
l) İşyerinin Kira Olması Halinde Kira Ödemesinin Tevsiki.....	22
2.3. Ticari Kazancın Tespitinde İndirilemeyecek Giderler	23
2.4. Diğer Kanunlara Göre İndirilebilecek ve İndirilemeyecek Giderler	24
2.5. Yıllara Sari İnşaat ve Onarım İşlerinin Vergilendirilmesi	24
2.5.1.Yıllara Sari İnşaat ve Onarım İşinin Özellikleri.....	24
2.5.2. İnşaat ve Onarım İşlerinde Ortak Genel Giderlerin Dağıtımı	25
2.5.3. İnşaat ve Onarım İşlerinde Amortismanların Dağıtımı	26
2.5.4. Yıllara Sari İnşaat ve Onarım İşlerinde Tevkifat Uygulaması	27
3. TİCARİ KAZANCIN İSTİSNALARI	29
3.1. PTT Acentelerinde Kazanç İstisnası.....	29
3.2. Sergi ve Panayır İstisnası.....	29
3.3. Serbest Bölgelerde Elde Edilen Kazançlara İlişkin İstisna	29
3.4. Eğitim ve Öğretim İşletmelerinde Kazanç İstisnası.....	29
3.5. Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Yapılan Faaliyetler Sonucu Elde Edilen Kazançlara İlişkin İstisna	31
3.6. Türk Uluslararası Gemi Siciline Kayıtlı Gemilerin İşletilmesinden ve Devrinden Elde Edilecek Kazançlara İlişkin İstisna	31

3.7. Yatırım İndirimi.....	31
3.8. 5811 Sayılı Kanun Kapsamındaki İstisna.....	32
4. YILLIK BEYANNAMENİN VERİLMESİ VE GELİRİN TOPLANMASI	33
5. ZARARLARIN KARLARA TAKAS VE MAHSUBU.....	33
5.1. Yurtdışı Faaliyetlerden Doğan Zararların Mahsubu.....	34
6. GEÇİCİ VERGİ	34
6.1. Geçici Vergi Mükellefleri	34
6.2. Geçici Vergi Kapsamına Girmeyen Kazançlar.....	34
6.3. Geçici Vergi Dönemleri	35
6.4. Geçici Vergiye Esas Kazancın Tespiti	35
6.5. Geçici Verginin Eksik Beyan Edilmesi.....	36
6.6. Geçici Vergi Beyannamesine Eklenecek Belgeler	36
7. YILLIK BEYANNAMEYE DAHİL EDİLEN KAZANÇ VE İRATLARDAN YAPILACAK İNDİRİMLER.....	37
7.1. Sigorta Şirketlerine ve Bireysel Emeklilik Sistemine Ödenen Katkı Payları	37
7.2. Eğitim ve Sağlık Harcamaları	38
7.3. Bağış ve Yardımlar	39
7.3.1. Sınırlı İndirilecekler.....	39
7.3.2. Sınırsız İndirilecekler.....	39
7.4. Sponsorluk harcamaları	41
7.5. Araştırma ve Geliştirme Harcamaları	42
7.6. Doğal Afetler İle İlgili Ayni ve Nakdi Bağışlar.....	43
7.7. Türkiye Kızılay Derneğine Makbuz Karşılığı Yapılan Nakdi Bağış ve Yardımlar	43
7.8. İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti Ajansına Yapılan Bağış, Yardım ve Sponsorluk Harcamaları	43
7.9. Diğer Kanunlara Göre Tamamı İndirilecek Bağış ve Yardımlar.....	43

8. GELİR VERGİSİNDE MAHSUP VE İADELER	44
8.1. Beyanname Üzerinden Hesaplanan Vergiden Mahsup ve Kalan Kısımın İadesi	44
8.2. Mahsuben İade	45
8.3. Nakden İade	45
8.4. Tevkif Yoluyla Kesilen Vergilerin Geçici Vergiye Mahsubu	46
8.5. Geçici Verginin Mahsubu ve İadesi	47
9. 2009 YILI GELİRLERİNE UYGULANACAK VERGİ TARİFESİ	48
10. YILLIK BEYANNAMEDE TARH İŞLEMLERİ	48
10.1. Tarh Yeri	48
10.2. Tarhiyatın Muhatabı	49
10.3. Vergilendirme Dönemi	49
10.4. Tarh Zamanı	49
11. YILLIK BEYANNAMENİN VERİLMESİ	50
12. HESAPLANAN VERGİNİN ÖDENME ZAMANI VE YERİ	50
13. BEYANNAMEYE EKLENECEK BİLDİRİM VE BELGELER	51
14. BEYANNAME VERMEYENLERE UYGULANACAK YAPTIRIMLAR	51
15. GERÇEK USULDE TİCARİ KAZANCIN BEYANINA İLİŞKİN ÖRNEKLER	51
VERGİNİZİ ÖDEYEBİLECEĞİNİZ ANLAŞMALI BANKALAR	55

GİRİŞ

Bu rehber, 2009 yılında ticari kazanç elde eden mükelleflerimize, ticari kazancın kapsamı, tespiti, hesaplanması sırasında dikkate alınması gereken indirilebilecek ve indirilemeyecek giderler ile vergiden istisna edilen kazanç konularına ilişkin olarak genel bilgiler sunmak amacıyla hazırlanmıştır.

Rehberde yıllık beyannameye dahil edilen kazanç ve iratlardan yapılacak indirimler, Gelir Vergisinde mahsup ve iadeler, tarh işlemleri ile beyannamenin verilme zamanı ve verginin ödenmesi konularına yönelik açıklamalar da yer almaktadır.

1. TİCARİ FAALİYETİN KAPSAMI

Her türlü ticari ve sınai faaliyetlerden doğan kazançlar ticari kazanç olup, aşağıda sayılan faaliyetlerden elde edilecek gelirler her durumda ticari kazanç olarak vergilendirilir.

1. Maden, taş ve kireç ocakları, kum ve çakıl istihsal yerleri ile tuğla ve kiremit harmanlarının işletilmesinden,

2. Coberlik işlerinden (Coberlik; borsaya kayıtlı olarak ve kendi nam ve hesabına hisse senedi ve tahvil alım satımı yapılmasıdır),

3. Özel okul ve hastanelerle benzeri yerlerin işletilmesinden,
4. Gayrimenkullerin alım, satım ve inşaa işleriyle devamlı olarak uğraşanların bu işlerinden,
5. Kendi nam ve hesaplarına menkul kıymet alım-satımı ile devamlı olarak uğraşanların bu faaliyetlerinden,
6. Satın alınan veya trampa suretiyle iktisap olunan arazinin iktisap tarihinden itibaren 5 yıl içinde parsellenerek bu müddet içinde veya daha sonraki yıllarda kısmen veya tamamen satılmasından elde edilen kazançlar,
7. Dış protezciliğinden elde edilen kazançlar.

Kollektif ortaklıklarda ortakların, adi veya eshamlı komandit ortaklıklarda komandite ortakların, ortaklık karından aldıkları paylar şahsi ticari kazanç olarak vergiye tabi tutulmaktadır.

1.1. Ticari Faaliyetin Özellikleri

Bir faaliyetin ticari faaliyet olarak değerlendirilebilmesi için taşıması gereken bazı özellikler bulunmaktadır. Buna göre;

- Faaliyetin yerine getirilmesinin sermaye ve emeğe dayanıyor olması gerekmektedir.
- Faaliyetin devamlı olması gerekmektedir. (Bir takvim yılı içerisinde birden fazla tekrarlanan veya birden fazla takvim yılında tekrarlanan işlemlerde de devamlılık olduğu varsayılacaktır).
- Gelir getirici faaliyetlerin bir organizasyon dahilinde yapılmış olması gerekmektedir (İşyeri açma, işçi çalıştırılması, ticaret siciline kaydolunması v.b.)
- Müessesenin, ticari ve sınai bir müessese şekil ve mahiyetinde olması gerekmektedir.

1.2. Şirket Ortaklarının Durumu

Şirket ortaklarının gelir vergisi karşısındaki durumları, ortağı bulundukları şirketin şahıs ya da sermaye şirketi olmasına göre farklılık gösterir.

1.2.1 Şahıs Şirketlerinin Ortakları

Şahıs şirketleri; adi ve kollektif şirketler ile adi komandit şirketlerdir.

Adi komandit şirketlerde komandite ve komanditer olmak üzere iki tür ortak bulunmaktadır. Komandite ortaklar gerçek kişilerden oluşur ve sorumluluğu sınırsızdır, buna karşılık komanditer ortaklar gerçek ve tüzel kişilerden oluşabilir ve sorumluluğu koydukları sermaye ile sınırlıdır.

Kollektif şirketlerde ortakların, adi veya eshamlı komandit şirketlerde komandite ortakların ortaklık karından aldıkları paylar şahsi ticari kazanç hükmündedir ve bu ortaklar kendi paylarına düşen karlarını ayrı ayrı beyan etmek zorundadırlar.

Adi komandit şirketlerin komanditer ortaklarının şirket kazancından aldığı pay, şirketin faaliyet konusu ne olursa olsun vergisi tevkif suretiyle alınmamış menkul sermaye iradidir.

Serbest meslek faaliyetinde bulunan kollektif ve adi şirketlerde ortaklar ve adi komandit şirketlerde **komandite ortaklar** bu işleri dolayısıyla serbest meslek erbabı sayılırlar.

1.2.2 Sermaye Şirketlerinin Ortakları

Sermaye şirketleri; anonim, limited ve eshamlı komandit şirketlerdir. Dolayısıyla bu şirketler Kurumlar Vergisi mükellefidirler.

Anonim ve limited şirket ortakları ile eshamlı komandit şirketlerin komanditer ortaklarının şirket kazancından elde ettikleri kazançlar kar payı ve iştirak hisselerinden doğan kazanç sayıldığından bu kazançların menkul sermaye iradi olarak beyan edilmesi gerekmektedir.

Ancak, eshamlı komandit şirketlerde komandite ortakların ortaklık karından aldıkları paylar, şahsi ticari kazanç olup, gelir vergisine tabidir.

1.2.3. İş Ortaklıkları

Sermaye şirketleri, kooperatifler, iktisadi kamu kuruluşları, dernek veya vakıflara ait iktisadi işletmelerin kendi aralarında veya şahıs ortaklıkları ya da gerçek kişilerle, belli bir işin birlikte yapılmasını ortaklaşa yüklenmek ve kazancını paylaşmak amacıyla kurdukları ortaklıklardan bu şekilde mükellefiyet tesis edilmesini talep edenler iş ortaklıklarıdır. Bunların tüzel kişiliklerinin olmaması mükellefiyetlerini etkilemez.

İş ortaklığında mükellefiyet şekli ortakların isteğine bırakılmıştır. Dolayısıyla iş üstlenen ortakların talebine bağlı olarak iş ortaklarının mükellefiyet tesisi, kurumlar vergisi kapsamında olabileceği gibi "adi ortaklık" şeklinde de olabilmektedir.

2. TİCARİ KAZANCIN TESPİT ŞEKİLLERİ

Ticari kazanç elde eden mükellefler Gelir Vergisi Kanununa göre iki gruba ayrılırlar,

- Esnaf muaflığından yararlanan ve gelir vergisine tabi olmayanlar,
- Esnaf muaflığından yararlanmayan ve gelir vergisine tabi olanlar.

Gelir vergisine tabi olan ticaret ve sanat erbabı ise, kazancın tespit usulü bakımından ikiye ayrılmaktadır.

- Basit usulde gelir vergisine tabi olanlar, (Ayrıntılı bilgi için "Basit Usule Tabi Mükellefler İçin Vergi Rehberi"ne bakınız)
- Gerçek usulde gelir vergisine tabi olanlar.

2. 1. Gerçek Usulde Vergilendirme

Basit usul koşullarını taşımayan gelir vergisi mükelleflerinin ticari

kazançları gerçek usule göre tespit edilir. Gerçek usule tabi mükellefler tutacakları defterler yönünden iki sınıfa ayrılırlar:

- Birinci sınıf tacirler (Bilanço esasına göre defter tutanlar)
- İkinci sınıf tacirler (İşletme Hesabı esasına göre defter tutanlar)

2.1.1. Birinci Sınıf Tacirler (Bilanço esasına göre defter tutanlar)

Aşağıda yazılı tüccarlar bilanço esasına göre defter tutarlar;

- Satın aldıkları malları olduğu gibi veya işledikten sonra satanlardan yıllık alımları veya satımları tutarları Vergi Usul Kanunu 177. maddesinde belirtilen miktarlardan fazla olanlar (**2009 yılı için yıllık alımlarda 119.000 TL veya yıllık satımlarda 168.000 TL, 2010 yılı için yıllık alımlarda 120.000 TL veya yıllık satımlarda 170.000 TL**)
- Diğer işlerle uğraşanlardan bir yıl içinde elde ettikleri gayri safi iş hasılatı Vergi Usul Kanunu 177.maddesinde belirtilen miktarı aşanlar (**2009 yılı için 67.000 TL, 2010 yılı için 68.000 TL**)
- Yukarıda yazılı işleri beraber yapanlardan iş hasılatının beş katı ile yıllık satış tutarının toplamı Vergi Usul Kanunu 177.maddesinde belirtilen miktarı aşanlar (**2009 yılı için 119.000 TL, 2010 yılı için 120.000 TL**)
- Her çeşit ticaret şirketleri
- Kurumlar vergisine tabi diğer tüzel kişiler
- Kendi istekleri ile bilanço esasına göre defter tutanlar

Bilanço esasına tabi olan mükellefler aşağıda yazılı olan defterleri tutmak zorundadır:

- Yevmiye defteri
- Defteri kebir
- Envanter defteri

Bu defterlerin yanı sıra sürekli imalat işiyle uğraşanlar **imalat defteri**, banka, **banker ve sigorta şirketleri banka ve sigorta muameleleri defteri**, depo (ardiyeler) işletenler **ambar defteri**, yabancı nakliyat ve ulaştırma kurumları veya Türkiye'deki temsilcileri **hasılat defteri** tutmak mecburiyetindedirler.

Ayrıca anonim şirketler, **damga vergisi defteri** tutmak zorundadır. Anonim şirket dışındaki diğer kurumlar vergisi mükellefleri ile kolektif ve

adi komandit şirketler ve bilanço esasına göre defter tutan gerçek kişiler istemeleri halinde damga vergisi defteri tutabileceklerdir.

2.1.1.1. Bilanço Esasına Göre Ticari Kazancın Tespiti

Birinci sınıf tacirler, hesaplarını bilanço esasında tutacakları defterlerde takip ederler.

Birinci sınıf tacirler, hesap dönemi sonunda bilanço çıkarırlar. Bunun için işletmeye dahil mevcutları, alacakları ve borçları saptarlar ve Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre değerlerler. Ticari bilançonun vergi kanunlarına uyumlaştırılmış haline **mali bilanço** denir.

Bilanço esasına göre ticari kazanç, mali bilançolar üzerinden hesap dönemi sonunda ve başındaki öz sermaye tutarları arasındaki farktır.

Ayrıca, hesap dönemi içinde söz konusu işletmenin sahip veya sahiplerince;

- İşletmeye ilave olunan değerler bu farktan indirilir,
- İşletmeden çekilen değerler ise farka ilave olunur.

Dönem sonundaki öz sermayenin dönem başındakine göre fazla olan kısmı o dönemin ticari kazancı sayılır. Tersi durumda ise fark, zararı gösterir.

(Ticari kazancın bu suretle tespit edilmesi sırasında, Vergi Usul Kanununun değerlemeye ait hükümleri ile Gelir Vergisi Kanununun 40 ve 41'inci madde hükümlerine uyulur.)

2.1.2. İkinci Sınıf Tacirler (İşletme hesabı esasına göre defter tutanlar)

Birinci sınıf tacirlerle ilgili şartları taşımayanlar, ikinci sınıf tacir sayılırlar ve ticari işletme hesabına göre defter tutarlar.

2.1.2.1. İşletme Hesabı Esasında Ticari Kazancın Tespiti

İkinci sınıf tacirler, kazançlarını işletme hesabı esasında tespit ederler. Bu usulde kazanç, bir hesap dönemi içinde elde edilen hasılatlarla, giderler arasındaki müspet farktan oluşur. Giderlerin daha fazla olması halinde zarar doğmuş olur.

İşletme hesabı esasına tabi mükelleflerin genel olarak tutmak zorunda oldukları tek defter, **işletme hesabı defteridir**. Bunun yanında mükellefler yaptıkları işin niteliğine göre aşağıdaki defterleri tutacaklardır.

- Bitim işleri defteri
- Ambar defteri

2.1.3. Sınıf Değişirme

2.1.3.1. Birinci Sınıftan İkinci Sınıfa Geçiş

İş hacmi bakımından I'nci sınıfa dahil olan tüccarların durumları aşağıdaki şartlara uyduğu takdirde, bunlar, bu şartların tahakkukunu takip eden hesap döneminden başlayarak, II'nci sınıfa geçebilirler.

a) Bir hesap döneminin iş hacmi, birinci sınıf tacirler için 2.1.1. numaralı başlık altında belirtilmiş olan hadlerden % 20'yi aşan bir nispette düşük olursa veya;

b) Arka arkaya üç dönemin iş hacmi, birinci sınıf tacirler için 2.1.1. numaralı başlık altında belirtilmiş olan hadlere nazaran % 20'ye kadar bir düşüklük gösterirse.

2.1.3.2. İkinci Sınıftan Birinci Sınıfa Geçiş

İş hacmi bakımından II'nci sınıfa dahil tüccarların durumları aşağıda yazılı şartlara uyduğu takdirde bunlar bu şartların tahakkukunu takip eden hesap döneminden başlayarak I'nci sınıfa geçerler.

a) Bir hesap döneminin iş hacmi, birinci sınıf tacirler için 2.1.1. numaralı başlık altında belirtilmiş olan hadlerden % 20'yi aşan bir nispette fazla olursa, veya;

b) Arka arkaya 2 dönemin iş hacmi, birinci sınıf tacirler için 2.1.1. numaralı başlık altında belirtilmiş olan hadlere nazaran % 20'ye kadar bir fazlalık gösterirse.

2.2. Ticari Kazancın Tespitinde İndirilecek Giderler

Gelir, safi tutarları üzerinden vergiye tabi tutulmaktadır. Safi tutarı tespit edebilmek için, gayri safi hasılatı indirilebilecek giderler aşağıda açıklanmıştır.

a) Ticari kazancın elde edilmesi ve idame ettirilmesi için yapılan genel giderler,

b) Hizmetli ve işçilerin iş yerinde veya iş yerinin müstemilatında işe ve ibate giderleri, tedavi ve ilaç giderleri, sigorta primleri ve emekli aidatı ve demirbaş olarak verilen giyim eşyası (Resmi ve özel daire ve müesseselerce hizmet erbabına işin icabı olarak verilen ve bunların işten ayrılmalari halinde geri alınan giyim eşyası),

c) İşle ilgili olmak şartıyla, mukavelenameye veya ilama veya kanun emrine istinaden ödenen zarar, ziyan ve tazminatlar,

d) İşle ilgili ve yapılan işin ehemmiyeti ve genişliği ile mütenasip seyahat ve ikamet giderleri,

e) Kiralama yoluyla edinilen veya işletmeye dahil olan ve işte kullanılan taşıtların giderleri,

f) İşletme ile ilgili olmak şartıyla; bina, arazi, gider, istihlak, damga, belediye vergileri, harçlar ve kaydiyeler gibi aynı vergi, resim ve harçlar,

g) Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre ayrılan amortismanlar,

h) İşverenlerce, Sendikalar Kanunu hükümlerine göre sendikalara ödenen aidatlar,

i) İşverenler tarafından ücretliler adına bireysel emeklilik sistemine ödenen katkı payları,

j) Fakirlere yardım amacıyla gıda bankacılığı faaliyetinde bulunan dernek ve vakıflara Maliye Bakanlığınca belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde bağışlanan gıda, temizlik, giyecek ve yakacak maddelerinin maliyet bedeli.

a) Ticari Kazancın Elde Edilmesi ve İdame Ettirilmesi İçin Yapılan Genel Giderler

Ticari kazancın elde edilmesi ve sürdürülmesi için yapılan genel giderlerin indirim konusu yapılabilmesi için taşınması gereken temel özellikler şunlardır;

- Söz konusu giderler kazancın elde edilmesi ve sürdürülmesi amacı ile yapılmış olmalıdır,
- Yapılan gider karşılığında sabit kıymet iktisap edilmiş olmamalıdır,
- Yapılan gider iktisadi işletmenin maliyet bedeline eklenmesi gereken giderlerden olmamalıdır.

Genel olarak; kırtasiye, temizlik, ısıtma, aydınlatma, su ve telefon giderleri, işyeri, araç vb. giderleri, yapılan işle orantılı temsil ve ağırlama giderleri, gayrimenkul ve gayrimenkul gibi değerlenen sabit kıymetlerin normal bakım ve onarım giderleri, sigorta giderleri, finansman giderleri, pazarlama, satış ve dağıtım giderleri, reklam giderleri, yurt dışındaki kişilere ödenen komisyonlar, ayıplı ürün iadesi ve komisyon giderleri bu tür giderlerdendir.

❖ Götürü Gider

İhracat ve yurtdışında inşaat, onarım, montaj ve taşımacılık faaliyetinde bulunan mükelleflere, bu dönem giderlerine ek olarak, bu faaliyetlerden döviz olarak elde ettikleri hasılatın binde beşini aşmamak şartıyla, yurt dışındaki bu işlerle ilgili giderlerine karşılık olmak üzere götürü olarak hesapladıkları tutarı gider olarak indirebilme imkanı getirilmiştir.

Götürü gider uygulamasında, mükelleflerin bu uygulamaya yönelik olarak herhangi bir belge ibraz etme yükümlülükleri bulunmamaktadır.

Söz konusu uygulamadan ihracat ve yurt dışında inşaat, onarım, montaj ve taşımacılık ile uğraşanlar yararlanabilecektir.

İhracat ve yurtdışında inşaat, onarım, montaj ve taşımacılık faaliyetinde bulunan dar mükellefler de bu uygulamadan yararlanabilmektedir. Ancak, dar mükellefiyete tabi olanların, Türkiye ile yabancı ülkeler arasında yaptıkları ulaştırma işlerinden elde ettikleri kazançları için götürü gider uygulamasından yararlanmaları söz konusu değildir.

Kanunen yasaklanmış fiiller nedeniyle katlanılan giderler ticari kazancın elde edilmesi ve idame ettirilmesi ile ilgili giderler niteliğinde olmadığından, bu giderler indirilemeyecektir.

b) Hizmetli ve İşçilerin İş Yerinde veya İş Yerinin Müştemilatında İlaçe ve İbate (Yiyecek ve Barınma) Giderleri, Tedavi ve İlaç Giderleri, Sigorta Primleri ve Emekli Aidatı ile Giyim Giderleri

Hizmetli ve işçilerin işyerinde veya işyerinin eklentilerinde, yiyecek ve barınma giderleri ile tedavi ve ilaç giderleri ticari kazancın tespitinde gider olarak yazılabilir.

Hizmet erbabına yapılan giyim giderleri, işin icabına uygun olarak verilen ve bunların işten ayrılması halinde geri alınan eşyalardır. Ancak, hizmet erbabına özel yaşamında kullanılması için verilen giyim eşyası ayın şeklindeki ücret olarak değerlendirilir.

Sigorta primi ve emeklilik aidatları; kanunla kurulan sigorta şirketleri ve emekli sandıklarına işveren payı olarak ödenen tutarlardır. Özel sigortalar için yapılan ödemeler bu kapsamda değildir. Sosyal güvenlik primlerinin gider yazılabilmesi için sosyal güvenlik kurumlarına fiilen ödenmiş olması gerekir.

Sigorta primleri bu nedenle, dönemine ve ait olduğu yıla bakılmaksızın, fiilen ödendiği tarihte gider yazılır. Ancak, Aralık ayına ait olan sigorta primlerinin ertesi yılın Ocak ayı içinde ödenmesi durumunda bu primler Aralık ayının gideri olarak dikkate alınabilecektir.

c) İşle İlgili Olmak Şartıyla, Mukavelenameye, İlama veya Kanun Emrine İstinaden Ödenen Zarar, Ziyan ve Tazminatlar

İşle ilgili olan ve Kanun hükmüne, sözleşmeye veya ilama bağlı zarar, ziyân ve tazminatlar ticari kazancın tespitinde gider olarak yazılabilir.

Ancak, teşebbüs sahibinin suçlarından doğan tazminatların kanunen kabul edilmeyen gider olduğu hükme bağlandığından, zarar, ziyân ve tazminatın gider olarak yazılabilmesi için teşebbüs sahibinin suçlarından doğmamış olması gerekmektedir.

d) İşle İlgili ve Yapılan İşin Ehemmiyeti ve Genişliği ile Mütenasip Seyahat ve İkamet Giderleri

İşle ilgili, işin önemi ve genişliği ile orantılı, seyahat maksadının gerektirdiği süre ile sınırlı olarak yapılan, belgelerle kanıtlanabilen seyahat ve ikamet giderleri ticari kazancın tespitinde gider olarak dikkate alınabilir.

Ancak turistik mahiyetteki gezi harcamaları ile eşle çıkılan iş seyahatlerinde yapılan harcamaların eşe isabet eden kısmı gider olarak dikkate alınmaz.

e) Kiralama Yoluyla Edinilen veya İşletmeye Dahil Olan ve İşte Kullanılan Taşıtların Giderleri

İşletmeye dahil olan ve işte kullanılan taşıtların giderlerinin tamamı ticari kazancın tespitinde gider olarak dikkate alınabilir.

Taşıtın işletmeye dahil olması;

- Bilanço esasına göre defter tutan mükelleflerde, taşıtın bilançonun aktifinde yer alması,
- İşletme hesabı esasına göre defter tutan mükelleflerde ise taşıtın işletme hesabı defterinin demirbaşlarının kaydedildiği sayfada yer almasıdır.

Taşıtlar için yapılan harcamanın gider olarak kaydedilebilmesi için taşıtların kesinlikle işte kullanılması gerekmektedir.

- Ayrıca, amortisman defteri tutuluyor ise taşıtın amortisman kayıtlarında da yer alması gerekmektedir.

Ayrıca, işletme aktifinde bulunmamakla beraber kiralama yolu ile edinilen ve işte kullanılan taşıtların giderleri de indirilebilecektir.

f) Ayni Vergi, Resim ve Harçlar

İşletme ile ilgili olmak şartı ile ödenen bina, arazi, gider, istihlak, damga, belediye vergileri, harçlar ve kaydiyeler gibi ayni vergi, resim ve harçlar ile aynı mahiyette olan vergiler (banka ve sigorta vergileri, emlak vergileri, işletme ile ilgili olan taşıt vergileri) ticari kazancın tespitinde indirim konusu yapılabilmektedir.

g) Vergi Usul Kanunu Hükümlerine Göre Ayrılan Amortismanlar

İşletmede bir yıldan fazla kullanılacak olan ve yıpranmaya, aşınmaya veya kıymetten düşmeye maruz bulunan kıymetler için ayrılan amortismanlar ticari kazancın tespitinde gider olarak indirilebilecektir.

Ayrıca değeri 2009 yılı için **670 TL**'yi aşmayan peştemallıklar ile işletmede kullanılan ve değeri **670 TL**'yi aşmayan alet, edevat, mefruşat ve demirbaşlar amortismanına tabi tutulmayarak doğrudan gider olarak yazılabilir. İktisadi ve teknik bakımdan bütünlük arz edenlerde bu tutar topluca dikkate alınır. (Söz konusu tutar 2010 yılı için **680 TL** olarak belirlenmiştir.)

h) İşverenlerce, Sendikalar Kanunu Hükümlerine göre Sendikalara Ödenen Aidatlar

İşverenlerce, Sendikalar Kanunu hükümlerine göre sendikalara ödenen aidatların ticari kazançtan gider olarak indirilmesi mümkündür.

Ancak bu aidatların bir aylık tutarı, işyerinde işçilere ödenen çıplak ücretin bir günlük toplamını aşamaz.

Çıplak ücret; fazla mesai, prim, ikramiye, sosyal yardım gibi ek ödemeleri ihtiva etmeyen ücrettir. Çıplak ücretin aylık toplamının 30'a bölünmesi suretiyle ilgili ay için gider yazılabilecek aidat tutarı bulunur. Ancak, aidatların işveren tarafından gider yazılabilmesi için aidatın ilgili olduğu yılda sendikaya ödenmesi gerekir.

Sendika aidatının gider yazılabilmesi için ilgili bulunduğu yılda sendikaya fiilen ödenmiş olması gerekir. İlgili yılda ödenmeyen aidatlar, takip eden yıllardaki ticari kazancın hesaplanmasında gider olarak yazılamayacaktır.

i) İşverenler Tarafından Ücretliler Adına Bireysel Emeklilik Sistemine Ödenen Katkı Payları

İşverenler tarafından ücretliler adına bireysel emeklilik sistemine ödenen katkı payları ticari kazancın tespitinde gider olarak indirilebilir. Bu kapsamda indirim konusu yapılabilecek tutar, ücretlinin elde ettiği brüt ücretin % 10'unu ve yıllık bazda asgari ücretin brüt yıllık tutarını aşamayacaktır.

Hem işveren hem de ücretli tarafından katkı payı ödenmesi ve toplam tutarın yukarıda belirtilen sınırı (brüt ücretin % 10'unu ve asgari ücretin brüt yıllık tutarı) aşması halinde, indirimin öncelikli olarak ücret matrahının tespitinde mi yoksa ticari kazancın tespitinde mi yapılacağı konusu taraflarca serbestçe belirlenebilecektir.

Gider olarak dikkate alınacak tutarın tespitinde yıllık asgari ücret ve aylık ücret ifadelerinden brüt ücretin anlaşılması gerekmektedir.

Örnek: Bir işverenin Nisan 2009 döneminde çalışanı adına bireysel emeklilik sistemine ödediği katkı payı tutarı 340 TL'dir.

Aylık Brüt Ücret	2.200 TL
Bireysel Emeklilik Sistemine İşveren Tarafından Ödenen Katkı	340 TL
Önceki Dönemlerde (Ocak-Mart 2009) İndirim Konusu Yapılmış Tutar	260 TL
Asgari Ücretin Brüt Yıllık Tutarı (6 x 666,00) + (6 x 693,00)	8.154 TL
Brüt Ücretin % 10'u (2.200 x %10)	220 TL

Ödenen katkı payı toplam tutarı 340 TL olmasına rağmen brüt ücretin % 10'unun 220 TL olması nedeniyle, işveren tarafından ücretle ilişkilendirilmeksizin ticari kazancın tespitinde gider olarak indirilebilecek katkı payı tutarı 220 TL olacaktır.

İşveren tarafından ödenen ancak indirilemeyen 120 TL ise ücret olarak vergilendirilmek suretiyle ticari kazancın tespitinde dikkate alınacaktır.

j) Gıda Bankacılığı Faaliyetinde Bulunan Dernek ve Vakıflara Yapılan Yardımlar

Gıda bankacılığı kapsamında faaliyet gösteren dernek veya vakıflara yapılan gıda, temizlik, giyecek ve yakacak maddeleri yardımının maliyet bedelleri ticari kazancın tespitinde gider olarak dikkate alınabilmektedir.

Ancak, ihtiyacı bulunanlara doğrudan veya başka organizasyonlar aracılığıyla yapılacak yardımlar bağış olarak değerlendirilemeyeceğinden ticari kazancın tespitinde gider olarak kabul edilememektedir.

Ayrıca, yapılan söz konusu bağışları kabul edecek dernek veya vakfın tüzüğünde veya senedinde ihtiyacı bulunanlara gıda yardımı yapabilmesine ilişkin hükümlerin bulunması gerekmektedir. Uygulama açısından, dernek veya vakfın başka alanlarda da faaliyet gösteriyor olmasının ya da kamuya yararlı dernek veya vergiden muaf vakıf olup olmamasının herhangi bir önemi bulunmamaktadır.

k) Bağ-Kur Primleri

Bağ-Kur primlerinin sosyal güvenlik mevzuatı uyarınca vergi uygulamasında gider olarak gösterilebileceği hükme bağlandığından, ilgili dönemlere ilişkin olup, ödenmiş olması şartıyla beyan edilen ticari kazançla sınırlı olmak üzere söz konusu primler de gider olarak dikkate alınabilmektedir.

l) İşyerinin Kira Olması Halinde Kira Ödemesinin Tevsiki

Maliye Bakanlığı tarafından yayımlanan 268 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliği ile işyeri kira ödemelerinin (tutar sınırlaması olmaksızın) 01.11.2008 tarihinden itibaren banka veya Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü tarafından düzenlenen belgelerle tevsik edilmesi zorunluluğu getirilmiştir.

Banka veya Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü aracı kılınmak suretiyle, para yatırma veya havale, çek veya kredi kartı gibi araçlar kullanılmak suretiyle yapılan tahsilat ve ödemeler karşılığında dekont veya hesap bildirim cetvelleri düzenlendiğinden bu belgeler tevsik edici belge kabul edilecektir. Bankaların internet şubeleri üzerinden yapılan ödeme ve tahsilatlar da aynı kapsamdadır.

İşyeri kirasının, müşteriden alınan çek ile ödemesinin yapılması durumunda çekin elden kiralayan kişiye ciro edilmesi ve bu kişinin

bankadan çeki tahsil etmesi ile tevsik şartı yerine getirilmiş sayılır.

01.11.2008 tarihinden itibaren getirilen zorunluluklara uymayanlara kesilecek ceza, birinci ve ikinci sınıf tüccarlar hakkında o yıl için belirlenen özel usulsüzlük cezası miktarından az olmamak üzere her bir işlem için bu işleme konu tutarın %5'idir. Bu ceza kiracı ve kiralayana ayrı ayrı uygulanır.

2.3. Ticari Kazancın Tespitinde İndirilemeyecek Giderler

a) Teşebbüs sahibi ile eşinin ve çocuklarının işletmeden çektikleri paralar veya aynen aldıkları sair değerler,

b) Teşebbüs sahibinin kendisine, eşine, küçük çocuklarına işletmeden ödenen aylıklar, ücretler, ikramiyeler, komisyonlar ve tazminatlar,

c) Teşebbüs sahibinin işletmeye koyduğu sermaye için yürütülecek faizler,

d) Teşebbüs sahibinin, eşinin ve küçük çocuklarının işletmede cari hesap veya diğer şekillerdeki alacakları üzerinden yürütülecek faizler,

e) a, b, c ve d bentlerinde yazılı olan işlemler hariç olmak üzere, teşebbüs sahibinin, ilişkili kişilerle emsallere uygunluk ilkesine aykırı olarak tespit edilen bedel veya fiyatlar üzerinden mal veya hizmet alım ya da satımında bulunması halinde, emsallere uygun bedel veya fiyatlar ile teşebbüs sahibince uygulanmış bedel veya fiyat arasındaki işletme aleyhine oluşan farklar,

f) Her türlü para cezaları ve vergi cezaları ile teşebbüs sahibinin suçlarından doğan tazminatlar,

g) Her türlü alkol ve alkollü içkiler ile tütün ve tütün mamullerine ait ilan ve reklâm giderleri,

h) Kiralama yoluyla edinilen veya işletmede kayıtlı olan yat, kotra, tekne, sürat teknesi gibi motorlu deniz, uçak ve helikopter gibi hava taşıtlarından işletmenin esas faaliyet konusu ile ilgili olmayanların giderleri ile amortismanları,

i) Basın yoluyla işlenen fiillerden veya radyo ve televizyon yayınlarından doğacak maddî ve manevî zararlardan dolayı ödenen tazminat giderleri.

(Yukarıdaki maddelerin uygulanmasında, kollektif şirketlerin ortakları ile adi ve eshamlı komandit şirketlerin komandite ortakları teşebbüs sahibi olarak kabul edilir)

2.4. Diğer Kanunlara Göre İndirilebilecek ve İndirilemeyecek Giderler

Motorlu Taşıtlar Vergisi Kanununun (II) sayılı tarifesinde yer alan taşıtlar ile bu Kanundaki tarifelerde yer alan taşıtlardan sadece ticari maksatla kullanılan uçak ve helikopterler ile taşıt kiralama faaliyeti ile uğraşan işletmelerin bu amaçla kiraya verdikleri taşıtların vergileri gider yazılabilir.

Özel İletişim ve Şans Oyunları Vergilerinin ticari kazancın tespitinde gider olarak indirilmesi mümkün bulunmamaktadır.

Katma Değer Vergisi mükellefleri kullanmak üzere satın aldıkları ödeme kaydedici cihazların her biri için % 100'e kadar amortisman oranı seçebilirler. Amortisman ayırma imkanı bulunmayanlar ise alış bedelinin tamamını vergiye tabi kazançlarının tespitinde indirim konusu yapabilirler.

2.5. Yıllara Sari İnşaat ve Onarım İşlerinin Vergilendirilmesi

2.5.1. Yıllara Sari İnşaat ve Onarım İşinin Özellikleri

Bir yıldan fazla süren (birden fazla takvim yılına taşan) inşaat ve onarım işlerinden elde edilen kazançlar işin bitiminde tespit edilir, tamamı o yılın geliri sayılarak takip eden yılın **Mart ayının 25'inci günü akşamına kadar (01-25 Mart)** beyan edilir.

Bir işin yıllara sari inşaat ve onarım işi kapsamında değerlendirilebilmesi için aşağıdaki koşulları taşıması gerekmektedir.

- Faaliyet konusu iş, inşaat ve onarım işi olmalıdır.
- İnşaat ve onarım işi başkalarının hesabına ve taahhüde bağlı olarak yapılmalıdır.
- İnşaat ve onarım işi birden fazla takvim yılına sirayet etmelidir.

Yıllara sari inşaat ve onarım işi kapsamına giren işlerde, inşaat ve onarım işinin başlangıç ve bitim tarihi önem arz etmektedir.

Bu çerçevede;

- Yapılan sözleşmede yapılacak işin yer teslimi öngörülmüş ise yerin teslim edildiği tarih,
- Sözleşmede yer teslim tarihi belirtilmemiş ise sözleşmede belirtilen işin başlangıç tarihi,
- Sözleşmede bunların hiçbirisi belirtilmemiş ise sözleşme tarihi, işin başlangıç tarihi olarak kabul edilir.

Ayrıca,

- Geçici ve kesin kabule tabi olan işlerde geçici kabulün yapıldığını gösteren tutanağın onaylandığı tarih,
 - Geçici ve kesin kabul usulüne tabi olmayan işlerde işin fiilen tamamlandığı veya fiilen bırakıldığı tarih,
- işin bittiği tarih olarak kabul edilir.

2.5.2. Yıllara Sari İnşaat ve Onarım İşlerinde Ortak Genel Giderlerin Dağıtımı

Yıllara sari inşaat ve onarım işi yapan yükümlüler, bu işlerine ait kayıtlarını ayrı bir defterde veya tutmakla yükümlü oldukları defterlerin ayrı sayfalarında göstermek ve kar-zararlarını ayrı ayrı saptamak zorundadırlar.

Hangi işle ilgili olduğu saptanamayan veya bütün işler için yapılan giderler ortak genel gider olarak kabul edilip yapılan işlere dağıtılırlar.

Yıl içinde birden fazla inşaat ve onarım işinin birlikte yapılması halinde her yıla ait müşterek genel giderler bu işlere ait harcamaların birbirine olan nispetine göre dağıtılacaktır.

Tek veya birden fazla inşaat ve onarım işi diğer işlerle birlikte yapılıyor ise, her yıla ait müşterek genel giderler bu işlere ait harcamalar ile diğer işlere ait satış veya hasılat tutarlarının birbirlerine olan nispeti dahilinde dağıtılacaktır.

Örnek:

Mükellef (A), yıllara sari inşaat ve onarım işi yapmakta olup, harcamaları aşağıdaki gibidir.

✓ A işi için 120.000 TL

✓ B işi için 72.000 TL

✓ C işi için 48.000 TL

Üç ayrı iş için 20.000 TL ortak genel gider yapılmıştır. Bu genel giderlerin işlere dağılımı bu işlerle ilgili harcama tutarlarının toplam harcamaya olan oranına göre yapılacaktır.

İşler	Yapılan Harcama Tutarları (TL)	Harcama Oranı (%)	İşlere Düşen Ortak Genel Giderler (TL)
A işi	120.000	50	10.000
B işi	72.000	30	6.000
C işi	48.000	20	4.000
Toplam	240.000	100	20.000

2.5.3. Yıllara Sari İnşaat ve Onarım İşlerinde Amortismanların Dağıtımı

Ortak olarak kullanılan makine, tesisat ve ulaştırma araçlarının amortismanları bunların her bir işte kullanıldıkları gün sayısına göre inşaatların maliyetlerine dağıtılır.

Amortisman dağıtımında aşağıdaki konulara dikkat edilmelidir:

- Mobilya, hesap ve yazı makinesi gibi büro malzemelerinin amortismanı; ortak genel giderlere eklenerek dağıtıma tabi tutulur.
- Yıl içinde alınan tesisat, makine ve ulaştırma araçlarının satın alındığı tarihten önceki günlere isabet eden amortismanları, yine ortak genel giderlere eklenerek dağıtıma tabi tutulur.
- Tesisat, makine ve ulaştırma araçlarının kullanılmayıp boş kaldığı günlere isabet eden amortismanları, ortak genel giderlere eklenerek dağıtıma tabi tutulur. Söz konusu araçların kullanılmadığı veya kullanılmasının mümkün olmadığı işlere pay verilmez.

Örnek:

Değeri 240.000 TL olan kamyon aşağıdaki sürelerde belirtilen faaliyetlerde kullanılmıştır. Amortisman oranı %20'dir.

$$(240.000 \times \%20 = 48.000)$$

İşler	Kullanıldığı Gün Sayısı	Gün Sayısının Oranı (Uygulanacak Amort. Payı)	Ayrılacak Amortisman Tutarı (TL)
A İnşaat	120	4/12	16.000
B İnşaat	90	3/12	12.000
Nakliye	90	3/12	12.000
Nalburiye	60	2/12	8.000
Toplam	360	12/12	48.000

2.5.4. Yıllara Sari İnşaat ve Onarım İşlerinde Tevkifat Uygulaması

Yıllara sari inşaat ve onarım işi yapanlara zaman zaman söz konusu işlere ilişkin olarak düzenlenen hakediş raporuna dayanarak hakediş ödemesi yapılmaktadır. Bu ödemeler geçici kabulün veya işin fiilen bitiminden sonraki ana ödemeye mahsuben yapılan bir ödeme olmaktadır.

Vergilemedeki gecikmeyi telafi etmek ve müteahhidin ödemedeki mali yükünü azaltmak amacıyla, yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinde ödenen hakediş bedellerinden vergi kesintisi yapılmaktadır. Vergi kesintisi yapmak mecburiyetinde olanlar, yıllara yaygın inşaat ve onarım işini yapanlara (kurumlar dahil) ödedikleri hakediş bedellerinden hakediş sahiplerinin gelir vergilerine mahsuben (avans olarak ödenenler dahil) %3 nispetinde vergi kesintisi yapmakla yükümlüdürler.

Yıllara sari inşaat ve onarım işlerinde gelir vergisi tevkifatının matrahı, bu işleri yapanlara ödenen hakediş bedelleridir. Kesilen bu vergiler verilecek yıllık gelir vergisi beyannamesinde bildirilen kazanç üzerinden hesaplanacak gelir-kurumlar vergisinden mahsup edilir. İşin devam etmesi nedeniyle kazancı beyannameye dahil edilmemiş olan inşaatlara ilişkin hakedişlerden kesilen gelir vergisi tevkifatları diğer kazanç unsurları üzerinden hesaplanan gelir ya da kurumlar vergisinden mahsup edilemez.

Diğer taraftan, geçici kabulden sonra kesin kabulü sağlamak üzere yapılan işler nedeniyle alınan hakedişler, biten inşaat işiyle ilgilendirilmeksizin elde edildikleri yılın kar veya zararının tespitinde dikkate alınırlar ve gelir vergisi tevkifatına tabi tutulmazlar.

Birden fazla takvim yılına sirayet eden inşaat ve onarım işleri dolayısıyla alınan hakediş bedellerinden tevkif edilmiş bulunan vergilerin, yıllık gelir veya kurumlar vergisi beyannamesinde gösterilen gelire dahil kazançlar üzerinden hesaplanan gelir veya kurumlar vergisinden mahsup edilir. Mahsup neticesinde, mükellefe iadesi gereken bir vergi tutarının olması halinde bu tutar, mükellefin talebi doğrultusunda diğer vergi borçlarına mahsup edilir; mükellefin vergi borcunun olmaması halinde ise nakden iade yapılır.

Sözleşme yapılırken işin yıl içinde bitmesinin öngörülmesine karşın iş değişik nedenlerle yıl içinde bitmeyip sonraki yıla sarkabilir. Yeni sözleşmenin yapılması veya sözleşmede değişikliğin yapılmasıyla birlikte ya da fiilen iş yıllara yaygın duruma gelebilir. Bu durumda yeni sözleşmenin veya sözleşmede değişikliğin yapıldığı ya da fiilen yıllara yaygın hale geldiği tarihten sonra yapılan hakediş ödemelerinden vergi kesintisi yapılması gerekir.

Örnek: Konferans salonu inşaatı yapım işi 30.12.2008 tarihinde sözleşmeye bağlanmış, sözleşmede belirtildiği şekilde 09.02.2009 tarihinde yer teslimi yapılmış, ayrıca işin 200 günde tamamlanacağı sözleşmeye bağlanmıştır. Söz konusu inşaat işi ile ilgili olarak müteahhide zaman zaman hakediş ödemesi yapılmıştır.

Örnek olayımızda konferans salonu inşaatı için yer teslimi 09.02.2009 tarihinde yapıldığından işin başlangıç tarihi 09.02.2009'dur. Sözleşmede işin 200 günde tamamlanacağı belirtilmesine rağmen iş aynı yıl içinde tamamlanamayarak sonraki yıla sarmıştır. Bu durumda, işin sonraki yılda da devam edecek olması nedeniyle iş yıllara sari inşaat ve onarım işi kapsamında değerlendirilerek fiilen yıllara yaygın hale geldiği tarihten sonra yapılan hakediş ödemelerinden gelir vergisi tevkifatı yapılması gerekmektedir.

3. TİCARİ KAZANCIN İSTİSNALARI

3.1. PTT Acentelerinde Kazanç İstisnası

PTT acenteliği faaliyetinden elde edilen kazançlar, gelir vergisinden istisna edilmiştir. Ancak, bu kazanç istisnasının Gelir Vergisi Kanunu'nun 94 üncü maddesi uyarınca yapılan tevkifata etkisi yoktur.

3.2. Sergi ve Panayır İstisnası

Dar mükellefiyete tabi olanların hükümetin izni ile açılan sergi ve panayırlarda yaptıkları ticari faaliyetlerden elde ettikleri kazançlar, Türkiye'de başkaca işyeri veya daimi temsilcileri bulunmaması şartıyla gelir vergisinden istisna edilmiştir.

3.3. Serbest Bölgelerde Elde Edilen Kazançlara İlişkin İstisna

Serbest Bölgeler gümrük hattı dışında sayıldığından, bu bölgelerde gümrük ve kambiyo mükellefiyetine dair mevzuat hükümleri uygulanmayacaktır. İşletmeci ve kullanıcılar yatırım ve üretim safhalarında Bakanlar Kurulunca belirlenecek vergi dışı teşviklerden yararlandırılabilir.

Serbest bölgelerde 06.02.2004 tarihi itibarıyla faaliyette bulunmak üzere ruhsat almış mükelleflerin, faaliyet ruhsatlarında belirtilen süre ile sınırlı olmak üzere serbest bölgelerde gerçekleştirdikleri faaliyetler dolayısıyla elde ettikleri kazançları gelir ve kurumlar vergisinden istisna edilmiştir. (3218 sayılı Kanuna 5084 sayılı Kanunun 9 uncu maddesiyle eklenen geçici 3.md.)

Yapılan düzenlemeyle serbest bölgelerde vergi mükellefiyetine dair mevzuat hükümlerinin uygulanması sağlanmış, tam ve dar mükelleflerin bölgedeki gelir ve kurumlar vergisi muafiyetine son verilmiştir.

Bununla birlikte 5084 sayılı Kanundan önce veya sonra faaliyet ruhsatı almış olanların serbest bölgelerdeki **imalatlarının satışı sonucu elde edilen kazançları** Avrupa Birliğine tam üyeliğin gerçekleştiği tarihi içeren yıllık vergilendirme döneminin sonuna kadar gelir vergisinden istisnadır.

3.4. Eğitim ve Öğretim İşletmelerinde Kazanç İstisnası

Okul öncesi eğitim, ilköğretim, özel eğitim ve orta öğretim özel okullarının işletilmesinden elde edilen kazançlar, ilgili Bakanlığın görüşü alınmak suretiyle Maliye Bakanlığının belirleyeceği usul ve esaslar çerçevesinde **beş vergilendirme dönemi** gelir vergisinden istisna edilmiştir.

İstisna, okulların faaliyete geçtiği vergilendirme döneminden itibaren başlar.

Kişilerin bilgi düzeyini yükseltmek amacıyla kurulan dershaneler, sosyal-kültürel ve mesleki alanda yetenek, bilgi, beceri ve deneyimlerini geliştirmek, boş zamanlarını değerlendirmek ve öğrencileri istedikleri derslere yetiştirmek amacıyla faaliyet gösteren özel öğretim kurumları (Anadolu liselerine ve üniversiteye hazırlık kursları, bilgisayar kursları, dans-bale okulları vb.) ile öğrenci etüt eğitim merkezlerinin işletilmesinden elde edilen kazançlar bu istisna kapsamı dışındadır.

İstisna, faaliyete başlanılan vergilendirme döneminden itibaren 5 vergilendirme dönemi için geçerlidir. Örneğin; 1 Eylül 2009 tarihinde faaliyete geçen bir ortaöğretim okulu için 2009-2013 vergilendirme dönemlerinde elde edilen kazançlara istisna uygulanacaktır. Kurum açma izin belgesinin daha önceki bir tarihi taşıması, istisna uygulamasının süresini değiştirmez. Yukarıdaki örnekte kurum için izin belgesi 2008 yılında verilmiş olsa dahi istisna 2009 yılından itibaren yani faaliyete geçilen dönemden itibaren uygulanacaktır.

Eğitim tesislerinde yer alan büfe, kantin vb. işletilmesi veya kiraya verilmesinden elde edilen kazançlar istisna kapsamı dışındadır. Fakat yemek, yatma ve taşıma bedelleri okul ücretine dahil ise bu faaliyet gelirleri de istisnadan faydalanabilecektir.

3.5. Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Yapılan Faaliyetler Sonucu Elde Edilen Kazançlara İlişkin İstisna

Teknoloji geliştirme bölgelerinde faaliyet gösteren mükelleflerin, münhasıran bu bölgedeki yazılım ve AR-GE faaliyetlerinden elde ettikleri kazançları faaliyete başlanılan tarihten bağımsız olmak üzere, 31.12.2013 tarihine kadar gelir ve kurumlar vergisinden istisna edilmiştir.

01.01.2004 tarihinden önce teknoloji geliştirme bölgelerinde faaliyet gösteren mükelleflerin, bölgedeki yazılım ve AR-GE faaliyetlerinden elde ettikleri kazançlar da, faaliyete başladıkları tarihten bağımsız olmak üzere, 31.12.2013 tarihine kadar gelir ve kurumlar vergisinden müstesnadır.

3.6. Türk Uluslararası Gemi Siciline Kayıtlı Gemilerin İşletilmesinden ve Devrinden Elde Edilecek Kazançlara İlişkin İstisna

Türk Uluslararası Gemi Siciline kayıtlı gemilerin işletilmesinden ve devrinden elde edilen kazançlar, gelir ve kurumlar vergileriyle fonlardan istisnadır.

Türk Uluslararası Gemi Siciline kayıtlı gemilerin ve yatların otel veya restoran işletmeciliğinde (yüzer otel veya restoran) kullanılması durumunda bu faaliyet gemi işletmeciliği faaliyeti kapsamında değerlendirilemeyeceğinden, elde edilen kazançların söz konusu istisnalardan yararlandırılması mümkün değildir.

3.7. Yatırım İndirimi

Belirli şartlar altında yapılan yatırım harcamalarının belli bir oranının vergi matrahından indirilmesini sağlayan bir teşvik müessesesi olan "Yatırım İndirimi İstisnası" uygulaması 5479 sayılı Kanunla 01/01/2006 tarihinden itibaren yürürlükten kaldırılmış fakat geçiş dönemine ilişkin olarak Gelir Vergisi Kanununa eklenen Geçici 69 uncu madde ile düzenlemeler yapılmıştır.

Geçiş dönemine ilişkin olarak yapılan düzenleme gereğince hesaplanan yatırım indirimi istisnası tutarları en son 2008 yılında elde edilen kazançlardan indirim konusu yapılabilecek olup, indirim konusu yapılamayan tutarlar sonraki yıllara devredilemeyecektir.

Ancak, Anayasa Mahkemesi'nin 15.10.2009 tarih ve Esas No: 2006/95, Karar No:2009/144 sayılı kararı ile Gelir Vergisi Kanununun yatırım indirimiyle ilgili geçici 69 uncu maddesinde yer alan "... **sadece 2006, 2007 ve 2008 yıllarına ait ...**" ibaresinin iptal edilmesine karar

verilmiş ve karar 08/01/2010 tarih ve 27456 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Bu nedenle, sonraki yıllara devreden yatırım indirimi hakkı bulunan mükelleflerin Maliye Bakanlığı’nca yapılacak düzenlemelere göre hareket etmeleri gerekmektedir.

3.8. 5811 Sayılı Kanun Kapsamındaki İstisna

5811 sayılı Bazı Varlıkların Milli Ekonomiye Kazandırılması Hakkında Kanunun geçici 1 inci maddesi ile yurt dışından elde edilen bazı kazançlar Türkiye’ye transfer edilmesi şartıyla gelir ve kurumlar vergisinden istisna edilmiştir. İstisna kapsamında bulunan yurt dışı kazançlar;

Kanunun yürürlüğe girdiği 22/11/2008 tarihi ile 30/04/2009 tarihleri arasında elde edilen ve 31/05/2009 tarihine kadar Türkiye’ye transfer edilen,

- Yurt dışı iştirak hissesi satış kazançları,
- Yurt dışı iştirak kazançları (kar payları),
- Yurt dışı şube kazançları ile

Kanunun yürürlüğe girdiği 22/11/2008 tarihi ile 31/10/2009 tarihleri arasında elde edilen ve 31/10/2009 tarihine kadar Türkiye’ye transfer edilen, kanuni ve iş merkezi Türkiye’de bulunmayan kurumların tasfiyesinden doğan kazançlardır.

Söz konusu istisna süresi 5917 sayılı Kanunla eklenen geçici 3 üncü madde ile uzatılmıştır. Bu çerçevede istisna kapsamında bulunan yurt dışı kazançlar;

01/05/2009 - 31/12/2009 tarihleri arasında elde edilen ve 28/02/2010 tarihine kadar Türkiye’ye transfer edilen,

- Yurt dışı iştirak hissesi satış kazançları,
- Yurt dışı iştirak kazançları (kar payları),
- Yurt dışı şube kazançları ile

01/11/2009 - 31/12/2009 tarihleri arasında elde edilen ve 31/12/2009 tarihine kadar Türkiye’ye transfer edilen, kanuni ve iş merkezi Türkiye’de bulunmayan kurumların tasfiyesinden doğan kazançlardır.

4. YILLIK BEYANNAMENİN VERİLMESİ VE GELİRİN TOPLANMASI

Gelir Vergisi Kanununun 2 nci maddesinde sayılan gelir unsurlarından bir takvim yılı içinde elde edilen kazanç ve iratlar, aksine hüküm olmadıkça mükellefler tarafından yıllık beyanname ile beyan edilir. Beyan edilmesi gereken gelirlerin yıllık beyannameye toplanarak beyan edilmesi zorunludur.

Ticari faaliyette bulunan mükellefler kazanç elde etmemiş olsalar bile yıllık beyanname vermek zorundadırlar. Beyannameye eklenmesi zorunlu olan başka gelir unsurlarının da bulunması halinde Gelir Vergisi Kanununun 85 ve 86. maddelerinde belirtilen esaslara veya söz konusu gelirlerin beyanına ilişkin özel hükümlere göre işlem yapılması gerekir.

Gelir Vergisi Kanununun 85 inci ve 86 ncı maddelerinde tam ve dar mükellefiyet esasında hangi gelirlerin hangi koşullarda beyan edileceği veya edilmeyeceği hükümlerine yer verilmiştir.

5. ZARARLARIN KARLARA TAKAS VE MAHSUBU

Gelirin toplanmasında gelir unsurlarından bazılarında doğan zararlar (Gelir Vergisi Kanunu'nun 80 inci maddesinde yazılı diğer kazanç ve iratlardan doğanlar hariç) diğer kaynakların kazanç ve iratlarına mahsup edilir.

Buna göre;

Zarar olarak mahsup edilecek olanlar	Zarar olarak mahsubu yapılamayacak olanlar
Diğer Kazanç Ve İratlar <u>Dışındaki</u> Kazanç Ve İratlardan Doğan Zararlar	Değer Artış Kazançlarından Doğan Zararlar
Yurt Dışındaki Faaliyetten Doğan Zarar (İlgili Ülkedeki Denetim Elemanlarınca Rapora Bağlanmalıdır.)	Menkul ve Gayrimenkul Sermaye İratlarında, Sermayede Meydana Gelen Eksilmeler
5 Yılla Sınırlıdır.	Gelir Vergisinden İstisna Edilen Kazançlarla İlgili Zararlar

5.1. Yurtdışı Faaliyetlerden Doğan Zararların Mahsubu

Tam mükellefiyete tabi kişiler, yurt dışı faaliyetlerinden doğan zararlarını, faaliyette bulunulan ülkenin vergi kanunlarına göre denetim yetkisi verilen kuruluşlarca rapora bağlanması ve raporun aslı ve tercüme edilmiş bir örneğinin Türkiye'deki ilgili vergi dairesine ibrazı halinde mahsup edebileceklerdir.

Türkiye'de mahsup edilen yurt dışı zararın, ilgili ülkede de mahsup edilmesi halinde, Türkiye'de beyannameye dahil edilecek yurt dışı kazanç, mahsuptan önceki tutar olacaktır.

Türkiye'de gelir vergisinden istisna edilen kazançlarla ilgili yurt dışı zararlar, yurt içindeki kazanç ve iratlardan mahsup edilmez.

6. GEÇİCİ VERGİ

Gerçek usulde gelir vergisine tabi ticari kazanç sahipleri ile serbest meslek erbabı cari vergilendirme döneminin gelir vergisine mahsup edilmek üzere, üçer aylık dönemler halinde tespit edilecek kazançları üzerinden % 15 geçici vergi öderler.

6.1. Geçici Vergi Mükellefleri

- Ticari Kazanç Sahipleri
- Serbest Meslek Kazanç Sahipleri
- Kurumlar Vergisi Mükellefleri

6.2. Geçici Vergi Kapsamına Girmeyen Kazançlar ve Mükellefler:

- Basit Usulde tespit edilen ticari kazançlar,
- Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım İşlerinden Elde Edilen Kazançlar, (Gelir Vergisi Kanunu'nun 42 inci maddesi)
- Noterlik görevini ifa ile mükellef olanlar.

6.3. Geçici Vergi Dönemleri

- Hesap Dönemi Takvim Yılı Olanlar İçin

DÖNEMLER	BEYAN ZAMANI	ÖDEME ZAMANI
Ocak-Şubat-Mart	14 Mayıs	17 Mayıs
Nisan-Mayıs-Haziran	14 Ağustos	17 Ağustos
Temmuz-Ağustos-Eylül	14 Kasım	17 Kasım
Ekim-Kasım-Aralık	14 Şubat	17 Şubat

- Özel Hesap Dönemi Tayin Edilenler İçin

Özel hesap döneminin başlangıç tarihinden itibaren üçer aylık dönemler olarak hesaplanır. Üçer aylık dönemi izleyen ikinci ayın 14'ü beyan zamanı ve aynı ayın 17'si ödeme zamanı olacaktır.

- İşe Başlama, İş Bırakma veya Hesap Döneminin Değişmesi

Üç aydan kısa olan vergilendirme dönemlerinde;

- İşe başlanılan tarihin içinde bulunduğu dönemin sonuna kadar olan süre,
- İşin bırakıldığı tarihe kadar olan süre,
- Yeni hesap döneminin başladığı tarihe kadar olan süre, ayrı bir vergilendirme dönemi sayılır.

6.4. Geçici Vergiye Esas Kazancın Tespiti

- Ticari kazanç ve serbest meslek kazancının tespitine ilişkin hükümler geçerlidir.
- Dönemsellik esasına uyulması gerekir. Örneğin; geçici vergi matrahının belirlenmesinde peşin tahsil edilen bir yıllık abonelik bedelinin sadece beyan edilen geçici vergi dönemine isabet eden kısmı dikkate alınacaktır.
- Vergi Usul Kanununun değerlemeye ilişkin hükümleri geçici vergi döneminin kapandığı tarih itibarıyla uygulanır.
- Yabancı paralar ve yabancı para cinsinden olan borç ve alacaklar Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası'na geçici vergi döneminin kapandığı tarih itibarıyla ilan edilen döviz alış kurları ile değerlendirilir.
- Vadesi gelmemiş senede bağlı alacak ve borçlar, değerlendirme günü kıymetine göre değerlendirilir.

- Bir dönem reeskont yapılması ikinci dönem de yapılmasını gerektirmez. Ancak alacak senetleri reeskont yapılmışsa borç senetleri de yapılmak zorundadır.
- Yıllık olarak seçilen maliyet tespit yönteminin geçici vergi uygulamasında da aynı olması gerekir.
- Yıllık olarak hesaplanan amortisman tutarının ilgili döneme isabet eden kısmı dikkate alınır. Yıllık olarak seçilen usul geçici vergi döneminde de geçerlidir.
- İndirim, istisna ve zararlar dikkate alınacaktır. Örneğin; Bağ-Kur primleri ilgili dönemlere ilişkin olup, ödenmiş olması şartıyla geçici vergiye ilişkin kazancın tespitinde indirim konusu yapılabilecektir.

6.5. Geçici Verginin Eksik Beyan Edilmesi

Geçmiş dönemlere ait geçici verginin % 10'u aşan tutarda eksik beyan edilmesi halinde %10'u aşan kısım için re'sen veya ikmalen geçici vergi tarh edilir. Bu durumda tarh edilecek ek vergi için vergi ziyai cezası ve gecikme faizi uygulanır. Geçici vergi beyannamesi vermeyen mükellefler için % 10'luk yanılma payı uygulanmayacaktır.

% 10'luk yanılma payının, beyan edilmesi gereken (beyan edilmiş olan değil) geçici vergi matrahı üzerinden hesaplanması gerekmektedir. Ayrıca, verilen geçici vergi beyannamesinde matrah beyan etmeyen mükellefler için de beyan edilmesi gereken vergi matrahının % 10'u kadar bir yanılma payı söz konusu olacaktır.

6.6. Geçici Vergi Beyannamesine Eklenecek Belgeler

- Bilanço esasında defter tutan mükellefler gelir tablosunu,
- İşletme esasına göre defter tutan mükellefler işletme hesabı özeti,
- Serbest meslek kazanç defteri tutan mükellefler serbest meslek kazanç bildirimini geçici vergi beyannamelerine ekleyeceklerdir.

7. YILLIK BEYANNAMEYE DAHİL EDİLEN KAZANÇ VE İRATLARDAN YAPILACAK İNDİRİMLER

Yıllık beyanname ile bildirilecek gelirlere ilişkin indirimler Gelir Vergisi Kanunu ile diğer kanunlarda belirtilmiştir. Gelir Vergisi matrahının tespitinde gelir vergisi beyannamesinde bildirilecek gelirlerden aşağıda belirtilen indirimlerin yapılabilmesi için yıllık beyanname ile bildirilecek bir gelirin bulunması ve yapılacak indirimlerin ilgili mevzuatta belirtilen şartları taşıması gerekmektedir.

Ticari kazançtan indirim konusu yapılabilecek hususlar şunlardır;

- 1- Şahıs sigorta primleri ve bireysel emeklilik sistemine ödenen primler,
- 2- Eğitim ve sağlık harcamaları,
- 3- Bağış ve yardımlar,
- 4- Sponsorluk harcamaları,
- 5- Ar-Ge harcamaları,
- 6- Doğal afetler ile ilgili ayni ve nakdi bağışlar,
- 7- Türkiye Kızılay Derneğine makbuz karşılığı yapılan nakdi bağış ve yardımlar,
- 8- İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti Ajansına yapılan bağış, yardım ve sponsorluk harcamaları,
- 9- Diğer kanunlara göre tamamı indirilecek bağış ve yardımlar.

7.1. Sigorta Şirketlerine ve Bireysel Emeklilik Sistemine Ödenen Katkı Payları

Yıllık beyanname veren mükellefler, vergi matrahlarının tespitinde bireysel emeklilik sistemine ödedikleri katkı payının beyan edilen gelirin % 10'una kadar olan kısmını gelir vergisi matrahlarının tespitinde indirim konusu yapabileceklerdir. Bireysel emeklilik dışında kalan şahıs sigortaları için ödenen primlerin ise beyan edilen gelirin %5'ine kadar olan kısmı matrahın tespitinde indirim konusu yapılacaktır. İndirim konusu yapılacak tutarın hesaplamasında beyan edilen gelir olarak, yıllık gelir vergisi beyannamesinde yer alan indirimler ve geçmiş yıl zararları toplamından önceki tutar esas alınacaktır.

Bireysel emeklilik sistemi ile diğer şahıs sigortaları için ödenen primlerin birlikte olması halinde matrahtan indirim konusu yapılabilecek tutar beyan

edilen gelirin % 10'u ile sınırlı olacaktır. Bu durumda şahıs sigorta primleri için %5 oranındaki sınır ayrıca aranacaktır. İndirim konusu yapılacak prim, aidat ve katkı paylarının toplamı, asgari ücretin brüt yıllık tutarını aşamaz (2009 yılı gelirlerine ilişkin olarak kullanılacak olan asgari ücretin brüt yıllık tutarı **8.154,00 TL**'dir).

7.2. Eğitim ve Sağlık Harcamaları

Aşağıda belirtilen şekilde yapılan eğitim ve sağlık harcamaları beyan edilen gelirin % 10'unu aşmaması şartıyla yıllık beyanname ile bildirilecek gelirlerden indirilir:

- Eğitim ve sağlık harcamaları Türkiye'de yapılmalıdır.
- Gelir veya kurumlar vergisi mükellefi olan gerçek veya tüzel kişilerden alınacak belgelerle tevsik edilmelidir.
- Söz konusu harcamalar mükellefin kendisi, eşi ve küçük çocuklarına ilişkin olmalıdır.

İndirim konusu yapılacak tutarın hesaplamasında beyan edilen gelir olarak, yıllık gelir vergisi beyannamesinde yer alan indirimler ve geçmiş yıl zararları toplamından önceki tutar esas alınacaktır.

7.3. Bağış ve Yardımlar

7.3.1. Sınırlı İndirilecekler

Gelir vergisi mükellefleri, genel ve özel bütçeli kamu idareleri, il özel idareleri, belediyeler, köyler ile kamu yararına çalışan dernekler ve Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflara yıllık toplamı beyan edilecek gelirin % 5'ini (kalkınmada öncelikli yöreler için % 10'unu) aşmamak üzere, makbuz karşılığında yaptıkları bağış ve yardımları yıllık beyanname ile bildirilecek gelirlerinden indirim konusu yapabilirler.

Örneğin; okul koruma dernekleri yukarıda belirtilen kurum ve kuruluşlar arasında yer almadığından, bu derneklere yapılan bağış ve yardımların beyan edilecek gelirden indirilmesi mümkün değildir. Ancak söz konusu derneklerin kamu menfaatine yararlı bir dernek olması halinde bu derneklere yapılan bağış ve yardımlar beyan edilen gelirin %5'ini aşmaması koşuluyla indirim olarak dikkate alınabilecektir.

7.3.2. Sınırsız İndirilecekler

a) Genel ve özel bütçeli kamu idarelerine, il özel idarelerine, belediyelere ve köylere bağışlanan okul, sağlık tesisi ve 100 yatak kapasitesinden az olmamak üzere öğrenci yurdu (Kalkınmada Öncelikli Yörelerde 50 yatak kapasiteli) ile çocuk yuvası, yetiştirme yurdu, huzurevi, bakım ve rehabilitasyon merkezi inşası dolayısıyla yapılan harcamalar veya bu tesislerin inşası için bu kuruluşlara yapılan her türlü bağış ve yardımlar ile mevcut tesislerin faaliyetlerini devam ettirebilmeleri için yapılan her türlü nakdi ve aynı bağış ve yardımların tamamı beyan edilen gelirden indirilebilecektir.

Okul, sağlık tesisi ve öğrenci yurdu yapımı veya bu tesislerin faaliyetlerine devam edebilmeleri için yapılan bağış ve yardımların (harcamaların) herhangi bir sınırlamaya tabi olmaksızın vergi matrahının tespitinde dikkate alınabilmesi için bu bağış ve yardımların genel bütçeye dahil daireler, özel bütçeli kamu idareleri, il özel idareleri, belediyeler, köylere yapılması gerekmektedir:

Dolayısıyla, bu düzenleme sadece doğrudan kamu müesseselerine yapılacak bağış ve yardımlar açısından geçerlidir.

Düzenlemede yer alan “okul” ifadesinden, doğrudan eğitim-öğretim hizmetlerinin verildiği temel birimlerin anlaşılması gerekmekte olup, rehberlik ve araştırma merkezi, mesleki eğitim merkezi, iş eğitim merkezi, mesleki ve teknik eğitim merkezi ve akşam sanat okulları da bu kapsamda değerlendirilecektir. Örneğin; genel bütçeli bir kurum olan Milli Eğitim

Bakanlığına ait öğretmen evi veya hizmet içi eğitim binası inşaatlarının yapımı için mükelleflerce nakdi veya ayni yardım yapılması durumunda söz konusu öğretmen evi veya hizmet içi eğitim binası “okul” kapsamında değerlendirilemeyeceği için indirim konusu yapılamayacaktır.

Düzenlemede yer alan “sağlık tesisi” ifadesinden ise Sağlık Bakanlığınca sağlık tesisi kapsamında değerlendirilen kurum ve kuruluşların anlaşılması gerekmektedir.

b) Fakirlere yardım amacıyla gıda bankacılığı faaliyetinde bulunan dernek ve vakıflara Maliye Bakanlığınca belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde bağışlanan gıda, temizlik, giyecek ve yakacak maddelerinin maliyet bedellerinin tamamı beyan edilecek gelirden indirilebilecektir.

c) Genel ve özel bütçeli kamu idareleri, il özel idareleri, belediyeler, köyler, kamu yararına çalışan dernekler, Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflar ve bilimsel araştırma faaliyetinde bulunan kurum ve kuruluşlar tarafından yapılan ya da Kültür ve Turizm Bakanlığınca desteklenen veya desteklenmesi uygun görülen;

- Kültür ve sanat faaliyetlerine ilişkin ticari olmayan ulusal veya uluslararası organizasyonların gerçekleştirilmesine,

- Ülkemizin uygarlık birikiminin kültürü, sanatı, tarihi, edebiyatı, mimarisi ve somut olmayan kültürel mirası ile ilgili veya ülke tanıtımına yönelik kitap, katalog, broşür, film, kaset, CD ve DVD gibi manyetik, elektronik ve bilişim teknolojisi yoluyla üretilenler de dahil olmak üzere görsel, işitsel veya basılı materyallerin hazırlanması, bunlarla ilgili derleme ve araştırmaların yayınlanması, yurt içinde ve yurt dışında dağıtımı ve tanıtımının sağlanmasına,

- Yazma ve nadir eserlerin korunması ve elektronik ortama aktarılması ile bu eserlerin Kültür ve Turizm Bakanlığı koleksiyonuna kazandırılmasına,

- 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu kapsamındaki taşınmaz kültür varlıklarının bakımı, onarımı, yaşatılması, rölöve, restorasyon, restitüsyon projeleri yapılması ve nakil işlerine,

- Kurtarma kazıları, bilimsel kazı çalışmaları ve yüzey araştırmalarına,

- Yurt dışındaki taşınmaz Türk kültür varlıklarının yerinde korunması veya ülkemize ait kültür varlıklarının Türkiye’ye getirilmesi çalışmalarına,

- Kültür envanterinin oluşturulması çalışmalarına,

- 2863 sayılı Kanun kapsamındaki taşınır kültür varlıkları ile güzel sanatlar, çağdaş ve geleneksel el sanatları alanlarındaki ürün ve eserlerin

Kültür ve Turizm Bakanlığı koleksiyonuna kazandırılması ve güvenliklerinin sağlanmasına,

- Somut olmayan kültürel miras, güzel sanatlar, sinema, çağdaş ve geleneksel el sanatları alanlarındaki üretim ve etkinlikler ile bu alanlarda araştırma, eğitim veya uygulama merkezleri, atölye, stüdyo ve film platosu kurulması, bakım ve onarımı, her türlü araç ve teçhizatın tedariki ile film yapımına,

- Kütüphane, müze, sanat galerisi ve kültür merkezi ile sinema, tiyatro, opera, bale ve konser gibi kültürel ve sanatsal etkinliklerin sergilendiği tesislerin yapımı, onarımı veya modernizasyon çalışmalarına

ilişkin harcamalar ile bu amaçla yapılan her türlü bağış ve yardımların tamamı (% 100'ünün) beyan edilen gelirden indirim konusu yapılabilecektir.

7.4. Sponsorluk Harcamaları

3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile 3813 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun kapsamında yapılan sponsorluk harcamalarının;

- Amatör spor dalları için tamamı,
- Profesyonel spor dalları için %50'si

yıllık beyanname ile bildirilecek gelirlerden indirim konusu yapılabilecektir.

7. 5. Araştırma ve Geliştirme Harcamaları

Ar-Ge indirimi hem Gelir Vergisi Kanununun 89'uncu maddesinde hem de 5746 sayılı Kanunda düzenlenmiş bulunmaktadır:

Gelir Vergisi Kanununa göre, mükelleflerin işletmeleri bünyesinde gerçekleştirdikleri münhasıran yeni teknoloji ve bilgi arayışına yönelik araştırma ve geliştirme harcamaları tutarının %100'ü oranında hesaplanacak "Ar-Ge İndirimi" olarak yıllık beyanname ile bildirilecek gelirlerden indirilebilecek, Ar-Ge faaliyetleri ile doğrudan ilişkili olmayan giderlerden ve tamamen araştırma ve geliştirme faaliyetlerinde kullanılmayan amortisman tabi iktisadi kıymetler için hesaplanan amortisman tutarlarından verilen paylar üzerinden Ar-Ge indirimi hesaplanmayacaktır.

Öte yandan 5746 sayılı Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanunla teknoloji merkezi işletmelerinde, Ar-Ge merkezlerinde, kamu kurum ve kuruluşları ile kanunla kurulan vakıflar tarafından veya uluslararası fonlarca desteklenen Ar-Ge ve yenilik projeleri ile rekabet öncesi işbirliği projelerinde ve teknogirişim sermaye desteklerinden yararlanan işletmelerce gerçekleştirilen Ar-Ge ve yenilik harcamalarının tamamı 31/12/2023 tarihine kadar Gelir Vergisi Kanununun 89 uncu maddesi uyarınca ticari kazancın tespitinde "Yıllık Gelir Vergisi Beyannamesi"nin ilgili satırında gösterilmek suretiyle indirim konusu yapılabilecektir.

Öte yandan, 5746 sayılı Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun kapsamındaki indirimden yararlananlar, Gelir Vergisi Kanunu ile Kurumlar Vergisi Kanununda belirtilen "Ar-Ge indirimi"nden ve 5084 sayılı Yatırımların ve İstihdamın Teşviki ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun aynı mahiyetteki hükümlerinden ayrıca yararlanamazlar.

5746 sayılı Kanun kapsamında hesaplanan Ar-Ge indirimi tutarının ilgili dönemde kazancın yetersizliği nedeniyle indirim konusu yapılamaması halinde bu tutar sonraki hesap dönemlerine devredilecek, devredilen tutarlardan Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonraki dönemlere ait olanlar, takip eden yıllarda Vergi Usul Kanununa göre her yıl belirlenen yeniden değerlendirme oranında artırılarak dikkate alınacaktır.

7.6. Doğal Afetler ile İlgili Ayni ve Nakdi Bağışlar

Bakanlar Kurulunca yardım kararı alınan doğal afetler dolayısıyla Başbakanlık aracılığıyla makbuz karşılığı yapılan ayni veya nakdi bağışların tamamı indirim konusu yapılabilecektir.

7.7. Türkiye Kızılay Derneğine Makbuz Karşılığı Yapılan Nakdi Bağış ve Yardımlar

Gelir Vergisi Kanununun 89'uncu maddesine 5904 sayılı Kanunun 3'üncü maddesiyle eklenen 11'inci bent hükmü uyarınca (Yürürlük; 03.07.2009) iktisadi işletmeleri hariç, Türkiye Kızılay Derneğine makbuz karşılığı yapılan nakdi bağış ve yardımların tamamı indirim konusu yapılabilecektir.

Bağış ve yardımın nakden yapılmaması halinde, bağışlanan veya yardımın konusunu teşkil eden mal veya hakkın varsa mukayyet değeri, yoksa Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre Takdir Komisyonunca tespit edilecek değeri esas alınır.

7.8. İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti Ajansına Yapılan Bağış, Yardım ve Sponsorluk Harcamaları

Gelir Vergisi Kanununa 5766 sayılı Kanunla eklenen geçici 74 üncü madde ile 5706 sayılı İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti Hakkında Kanun uyarınca kurulan İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti Ajansına yapılan her türlü ayni ve nakdi bağış ve yardımlar ile sponsorluk harcamalarının tamamı, gelir vergisi beyannamesinde bildirilecek gelirlerden indirilebilecektir.

7.9. Diğer Kanunlara Göre Tamamı İndirilecek Bağış ve Yardımlar

a) Umumi hayata müessir afetler dolayısıyla alınacak tedbirlerle yapılacak yardımlara ilişkin 7269 sayılı Kanuna göre oluşturulan fona yapılan nakdi bağışların tümü ile milli yardım komiteleri veya mahalli yardım komitelerine makbuz karşılığı yapılan ayni/nakdi bağışlar

b) Yüksek Öğretim Kanununa göre üniversitelere ve Yüksek Teknoloji Enstitüsüne makbuz karşılığı yapılan ayni ve nakdi bağışlar ile vakıf üniversitelerine yapılan bağış ve yardımlar

c) Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanununa göre yapılan bağış ve yardımlar

d) Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumunun Kuruluşu Hakkındaki Kanuna göre yapılan nakdi bağışlar

- e) Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanununa göre yapılan ayni ve nakdi bağışlar
- f) Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Kanununa göre yapılan ayni ve nakdi bağışlar
- g) Türk Silahlı Kuvvetleri Güçlendirme Vakfı Kanununa göre yapılan ayni/nakdi bağışlar
- h) Milli Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Seferberlik Kanununa göre yapılan ayni/nakdi bağışlar
- i) İlköğretim ve Eğitim Kanununun 76'ncı maddesine göre ilköğretim kurumlarına yapılan nakdi bağışlar

8. GELİR VERGİSİNDE MAHSUP VE İADELER

Beyannameye gösterilen gelire dahil kazanç ve iratlardan Gelir ve Kurumlar Vergisi Kanunlarına göre kesilmiş bulunan vergiler, beyanname üzerinden hesaplanan gelir ve kurumlar vergisinden mahsup edilebilir, mahsubu yapılan miktar gelir ve kurumlar vergisinden fazla olursa aradaki fark vergi dairesince mükellefe bildirilir ve mükellefin tebliğ tarihinden itibaren bir yıl içinde müracaatı üzerine kendisine red ve iade edilir.

Kontrol edilen yabancı kurumlara yapılan ödemeler üzerinden kesilen vergiler, Türkiye'de yıllık beyannameyle bildirilen kontrol edilen yabancı kurum kârı üzerinden hesaplanacak gelir vergisinden mahsup edilebilir. Mahsup edilecek vergi, kontrol edilen yabancı kurumun bu ödemelerden kaynaklanan kazancına isabet eden gelir vergisinden fazla olamaz.

8.1. Beyanname Üzerinden Hesaplanan Vergiden Mahsup ve Kalan Kısımın İadesi

Yıllık beyanname ile beyan edilen gelir üzerinden hesaplanan vergiden yıl içinde tevkif yoluyla kesilen vergiler mahsup edilir. Mahsup işleminin yapılabilmesi için, tevkif yoluyla kesilen verginin beyannameye dahil edilen gelir veya kazanca ilişkin olması gerekmektedir. Bu durumda gelir veya kazanç türünün bir önemi bulunmamakta olup, mükelleflerin kendilerinden yapılan vergi tevkifatı ile ilgili olarak kesintiyi yapan vergi sorumlularının adı-soyadı veya unvanını, bağlı olduğu vergi dairesini ve vergi kimlik numaralarını, kesintiye esas alınan brüt tutarları, kesilen vergileri ve kesinti yapılan dönemleri gösteren bir tabloyu yıllık beyannamelerine eklemeleri yeterli olacaktır.

8.2. Mahsuben İade

Tevkif yoluyla kesilen vergilerin yıllık beyannamedeki mahsuplar sonunda kalan kısmının diğer vergi borçlarına mahsup talebi, tutarına bakılmaksızın ve inceleme raporu ve teminat aranılmadan yerine getirilir.

Mahsup talebinin dilekçe ile yapılması ve yıl içinde yapılan tevkifatlarla ilişkin listenin dilekçe ekinde yer alması gerekmektedir. Ortaklar, ortağı oldukları adi ortaklık veya kollektif şirketlerin müteselsilen sorumlu oldukları vergi borçlarına da mahsuben iade talebinde bulunabilirler.

Mahsuben iade işlemi, aranan tüm belgelerin tamamlanması koşuluyla, yıllık gelir vergisi beyannamesinin verildiği tarih itibarıyla yapılacaktır. Bu tarihten itibaren mükelleflerin mahsubunu talep ettikleri vergi borçları için gecikme zammı uygulanmaz.

Mükellefin vadesi gelmiş vergi borcunun bulunmaması halinde, iade alacağının sonraki dönemlerde vadesi gelecek vergi borçlarına mahsubu mümkündür. Mahsup taleplerinin yerine getirilmesinde, zamanaşımı hükümleri göz önünde bulundurulur.

8.3. Nakden İade

Nakden iade taleplerinin dilekçe ile yapılması şarttır. Tevkif yoluyla kesilen vergilere ilişkin nakden iade edilecek tutarın **10.000 TL**'yi geçmemesi halinde iade talebi, yıl içinde yapılan tevkifatlarla ilişkin tablo ile birlikte;

- Ücret ve gayrimenkul sermaye iradına ilişkin olması halinde ücretlere ilişkin olarak işveren tarafından verilen ve kesintinin yapıldığını gösteren yazının, gayrimenkul sermaye iradına ilişkin olarak kira kontratının,
- Menkul sermaye iradına ilişkin olarak kesintiyi yapan bankalar, özel finans kurumları, aracı kurumlar ve diğer kurumlar tarafından düzenlenen ve vergi kesintisinin yapıldığını gösteren belgenin,
- Serbest meslek kazancına ilişkin olarak vergilerin sorumlu adına tahakkuk ettiğini gösteren ilgili saymanlık yazısının,
- Ticari kazançlar ve zirai kazançlara ilişkin olarak tevkif yoluyla kesilen vergilerin vergi sorumlusu tarafından ilgili vergi dairesine ödenmiş olduğuna ilişkin belgenin ilgili kurumca onaylanan bir örneğinin dilekçeye eklenmesi koşuluyla inceleme raporu ve teminat aranmaksızın yerine getirilir.

10.000 TL'ye kadar olan kısım ise, dilekçe ve eki belgelerin verilmesi şartıyla, teminat aranmaksızın ve inceleme raporu beklenmeksizin iade edilir.

Nakden yapılacak iade taleplerinin 10.000 TL'yi aşması halinde, 10.000 TL'yi aşan kısım vergi inceleme raporuna göre iade edilir. Teminat gösterilmesi halinde inceleme sonucu beklenmeksizin iade yapılır.

Nakden iade talebinin 100.000 TL'ye kadar olan kısmı, yeminli mali müşavirce düzenlenecek tam tasdik raporu uyarınca iade edilir. İade talebinin 100.000 TL'yi aşan kısmının iadesi her halükarda vergi inceleme raporu sonucuna göre yerine getirilir.

Genel ve katma bütçeli idarelere, il özel idarelerine, belediyelere, köylere ve sermayelerinin en az %51 veya daha fazlası bu kurumlara ait işletmelere yapılacak iadeler, gerekli belgelerin ibrazı üzerine miktara bakılmaksızın inceleme raporu ve teminat aranılmadan yerine getirilir.

Nakden iade edilebilir aşamaya gelen alacağın üçüncü şahısların vergi borçlarına mahsubu talep edilebilir.

8.4. Tevkif Yoluyla Kesilen Vergilerin Geçici Vergiye Mahsubu

Yıl içinde ilgili dönemler halinde hesaplanan geçici vergiden varsa o hesap dönemi ile ilgili olarak daha önce ödenmiş geçici vergi ve geçici vergiye tabi kazançlarla ilgili olarak tevkif edilmiş vergiler mahsup edilmekte, mahsuptan sonra kalan tutar o dönem için ödenmesi gereken geçici vergi olmaktadır.

Yıllık beyannamenin vergi bildirimi tablosunda yer alan geçici vergiye ilişkin satırda, beyannamenin ilgili olduğu geçici vergi dönemlerinde ödenen geçici vergi tutarı (ilgili geçici vergi beyannamelerinin ödenecek geçici vergi satırında yer alan tutarlar toplamı) gösterilir. Yıllık beyannamenin vergi bildirimi tablosunun kesinti yoluyla ödenen vergiler satırında ise, o yıl içinde tevkif yoluyla kesilen vergilerin tamamı (geçici vergiden mahsubu yapılan tevkifat tutarları dahil) gösterilir.

Yıllık beyanname üzerinden hesaplanan vergiden, yukarıda sözü edilen geçici vergi tutarı ile yıl içinde tevkif yoluyla kesilen vergilerin tamamı mahsup edilir, kalan tutar tevkif yoluyla kesilen vergilerin diğer vergi borçlarına mahsubu ve nakden iadesi kuralları çerçevesinde red ve iade edilir.

8.5. Geçici Verginin Mahsubu ve İadesi

Üçer aylık dönemler halinde tahakkuk ettirilerek tahsil edilen geçici vergi, yıllık beyanname üzerinden hesaplanan gelir vergisinden mahsup edildikten sonra mahsup edilemeyen tutar mükellefin diğer vergi borçlarına mahsup edilir. Bu mahsuplara rağmen kalan geçici vergi tutarı o yılın sonuna kadar yazılı olarak talep edilmesi halinde mükellefe red ve iade edilir. Bu esaslar kurumlar vergisi mükellefleri açısından da geçerlidir.

Yıllık beyanname üzerinden hesaplanan gelir veya kurumlar vergisinden ilgili hesap dönemine ilişkin geçici vergi dönemlerinde ödenen geçici vergi mahsup edilir.

Mahsup işleminin yapılabilmesi için, tahakkuk ettirilmiş geçici verginin ödenmiş olması gerekmektedir. Geçici vergi dönemleri itibarıyla tahakkuk ettirilmiş, ancak ödenmemiş bulunan geçici verginin yıllık beyanname üzerinden hesaplanan gelir veya kurumlar vergisinden mahsup edilmesi mümkün değildir.

Tahakkuk ettirilmiş ancak ödenmemiş olması dolayısıyla yıllık beyanname üzerinden hesaplanan vergiden mahsup imkanı bulunmayan geçici vergi tutarları terkin edilir. Terkin edilen geçici vergi tutarı için vade tarihinden terkin edilmesi gereken tarih olan yıllık beyannamenin verilmesi gereken kanuni sürenin başlangıç tarihine kadar gecikme zammı uygulanır.

Ödenen geçici vergi tutarının, geçici verginin ilgili olduğu döneme ilişkin olarak verilen beyanname üzerinden hesaplanan gelir veya kurumlar vergisinden fazla olması halinde, mahsup edilemeyen tutar mükellefin diğer vergi borçlarına mahsup edilir.

Mahsup işleminin yapılabilmesi için yazılı başvuru şartı aranmaz. Söz konusu mahsup işlemi ilgili vergi dairesince re'sen yapılır.

Mahsup işlemi yıllık beyannamenin verildiği tarih esas alınarak yerine getirilir. Mahsubu yapılacak vergi borçları için vade tarihinden, yıllık beyannamenin verildiği tarihe kadar gecikme zammı uygulanır. *Mahsup sonucu iadesi gereken miktarın bulunması ve bu tutarın beyannamenin ilgili tablosuna yazılmış olması mükellefçe yazılı olarak yapılmış iade talebi olarak kabul edilir. Yıllık beyannamenin ilgili tablosunda/satırında gösterilmeyen geçici verginin mahsuben veya nakden iade edilebilmesi için o yılın sonuna kadar yazılı olarak başvurulması gerekir.*

Geçici verginin gerek mahsuben gerekse nakden iadesinde herhangi bir

tutar sınırlaması olmayıp, geçici verginin ödenmiş olması yeterlidir. Geçici vergiye ilişkin iade taleplerinde teminat ve inceleme raporu aranmaz.

9. 2009 YILI GELİRLERİNE UYGULANACAK VERGİ TARİFESİ

8.700 TL'ye kadar	% 15
22.000 TL'nin 8.700 TL'si için 1.305 TL, fazlası	% 20
50.000 TL'nin 22.000 TL'si için 3.965 TL, fazlası	% 27
50.000 TL'den fazlasının 50.000 TL'si için 11.525 TL, fazlası	% 35

10. YILLIK BEYANNAMEDE TARH İŞLEMLERİ

10.1. Tarh Yeri

Genel kural gelir vergisinin mükellefin ikametgahının bulunduğu yer vergi dairesince tarh edilmesidir. Ancak, işyeri ve ikametgahı ayrı vergi daireleri bölgesinde bulunan mükelleflerin vergileri, Maliye Bakanlığınca uygun görüldüğü takdirde ve mükellefe de önceden bildirilmek kaydıyla işyerinin bulunduğu yerin vergi dairesince tarh olunur. Maliye Bakanlığı bu yetkisini kullanmış olup, münhasıran nakliyecilik faaliyeti ile iştigal eden kişiler hariç olmak üzere, ticari ve mesleki faaliyetlerde tarha yetkili vergi dairesini işyerinin bulunduğu yer vergi dairesi olarak belirlemiştir. İşyerinin birden fazla olması halinde ise iş merkezinin bulunduğu yer vergi dairesi tarha yetkili vergi dairesi olacaktır.

Diğer ücretlerle, gezici olarak çalışanların ticaret ve serbest meslek kazançlarının vergileri, bu ücret ve kazanç sahiplerinin ikametgahlarının bulunduğu yerin vergi dairesince tarh edilmemişse, faaliyetlerini icra ettikleri yerin vergi dairesince tarh olunacaktır.

Dar mükellefiyete tabi olanların vergileri ise beyannamelerini vermeye mecbur oldukları yerin vergi dairesince tarh olunur. Türkiye'de işyeri bulunduğu, beyannamenin verileceği vergi dairesi işyerinin bulunduğu yerdeki vergi dairesidir.

10.2. Tarhiyatın Muhatabı

Gelir vergisi, bu vergiyle mükellef olan gerçek kişiler namına tarh edilir. Ancak bazı istisnai durumlarda tarhiyatın muhatabı değişmektedir. Bunlar;

- Küçüklerle kısıtlılarda, bunların nam ve hesabına kanuni temsilcileri tarhiyatın muhatabı tutulur. Kanunî temsilci veli, vasi ve kayyımdır.
- Dar mükellefiyette tarhiyata muhatap Türkiye'deki daimi temsilcidir. Türkiye'de daimi temsilci yok ise kazanç ve iratları yabancı kişiye sağlayanlar, tarhiyata muhatap tutulur.
- Ayrıca Türkiye'de birden fazla daimi temsilci bulunması halinde, mükellefin tayin edeceği, tarhiyat tarihine kadar böyle bir tayin yapılmamış ise temsilcilerden herhangi birisi tarhiyata muhatap tutulur.
- Kaynakta kesinti suretiyle alınan vergilerde muhatap, mükellef hesabına tevkifat yapmaya mecbur olanlardır.

10.3. Vergilendirme Dönemi

Gelir vergisinde vergilendirme dönemi geçmiş takvim yılıdır. Bu genel prensibin istisnasını mükellefiyetin takvim yılı içerisinde kalkması oluşturmaktadır. Mükellefiyetin takvim yılı içerisinde kalkması halinde, takvim yılı başından mükellefiyetin kalktığı tarihe kadar geçen süre (kıst dönem) vergilendirme dönemi olarak kabul edilecektir.

Mükellefiyetin takvim yılı içerisinde kalkması hallerine verilebilecek en bariz örnekler memleketi terk ve ölüm hâlidir. Söz konusu mükellefiyetin sona ermesi şekillerinde beyanname verme ve ödeme sürelerine ilerleyen bölümlerde yer verilecektir.

Genel prensibin diğer bir istinasını ise diğer ücretlerde vergilendirme dönemi, hizmetin ifa olduğu takvim yılı olmasıdır.

10.4. Tarh Zamanı

Gelir vergisi beyannamesinin verilmesi gereken hallerde beyannamenin verildiği günde tarh olunur. Yıllık gelir vergisi beyannamesinin hangi hallerde ne zaman verileceği (ilerleyen bölümlerde ayrıntıları ile açıklanacağı üzere) Gelir Vergisi Kanununda yer almış olup belirtilen sürelerde beyannamenin verilmemesi vergi ziyaına sebebiyet verecek ve tarhiyatın cezalı olarak yapılmasını gerektirecektir.

11. YILLIK BEYANNAMENİN VERİLMESİ

01 Ocak- 31 Aralık 2009 döneminde elde edilen beyana tabi kazanç ve iratların Yıllık Gelir Vergisi Beyannamesi ile 2010 yılının **Mart ayının yirmibeşinci günü akşamına kadar (01 Mart – 25 Mart)** beyan edilmesi gerekmektedir.

Gelir unsurlarından birinden, bir kaçından veya tamamından bir takvim yılı içinde elde edilen kazanç ve iratlardan beyan edilmesi gerekenlerin yıllık beyannamede **toplanarak** beyan edilmesi gerekmektedir.

Ticari, zirai ve mesleki faaliyetlerinden dolayı gerçek usulde vergilendirilen gelir vergisi mükelleflerine **hiçbir hadle sınırlı olmaksızın** Yıllık Gelir Vergisi, Geçici Vergi, Katma Değer Vergisi ve Muhtasar Beyannamelerini elektronik ortamda gönderme zorunluluğu getirilmiştir.

Buna göre ticari, zirai ve mesleki faaliyetlerinden dolayı gerçek usulde vergilendirilen Gelir Vergisi mükellefleri;

- 2009 yılına ilişkin olup, 01- 25 Mart 2010 tarihleri arasında verebilecekleri Yıllık Gelir Vergisi Beyannamesini, elektronik ortamda göndereceklerdir.
- Takvim yılı içinde ölüm halinde, ölüm tarihinden itibaren 4 ay içinde ölü namına varislerce yıllık gelir vergisi beyannamesi ile beyanda bulunulması gerekmektedir. Beyannamenin kapsayacağı dönem, takvim yılı başı ile ölüm tarihi arasındaki dönemdir.
- Takvim yılı içinde memleketi terk edenlerin, memleketi terkten önceki 15 gün içinde yıllık gelir vergisi beyannamesi ile beyanda bulunulması gerekmektedir.

Beyanname verme süresinin son gününün resmi tatile rastlaması halinde, resmi tatili izleyen ilk iş gününün tatil saatine kadar beyanname verilebilmektedir.

12. HESAPLANAN VERGİNİN ÖDENME ZAMANI VE YERİ

Beyanname üzerinden hesaplanan gelir vergisi, 2010 yılının Mart ve Temmuz aylarında iki eşit taksitte ödenecektir. Birinci taksit 01-31 Mart 2010, ikinci taksit ise 01-31 Temmuz 2010 tarihleri arasında ödenecektir.

Memleketi terk ve ölüm gibi mükellefiyetin kalkmasını gerektiren özellik arz eden durumlarda, beyan üzerine tarh edilen vergiler beyanname verme süreleri içinde ödenecektir.

Hesaplanan vergi, mükellefin bağlı olduğu vergi dairesine ödenebileceği gibi, vergi tahsiline yetkili banka şubelerine de ödenebilecektir.

13. BEYANNAMEYE EKLENECEK BİLDİRİM VE BELGELER

Sadece ticari kazançlarını beyan eden mükellefler Yıllık Gelir Vergisi Beyannamesine:

- Ayrıntılı Bilanço ve Ayrıntılı Gelir Tablosu,
- İşletme Hesabı Özeti,
- Bilanço Esasına Göre Defter Tutan Mükelleflere Ait Ticari Kardan Mali Kara Ulaşmak İçin Hesaplamayı Gösteren Bildirim,
- Varsa, Yabancı Ülkelerde Ödenen Vergilere İlişkin Bildirim,
- Varsa, Kesinti Yoluyla Ödenen Vergilere İlişkin Belgeleri ekleyeceklerdir.

Ticari kazancın yanında başka gelirlerin de beyan edilmesi halinde, ilgili gelire ilişkin belgeler de eklenecektir.

14. BEYANNAME VERMEYENLERE UYGULANACAK YAPTIRIMLAR

2009 takvim yılı kazançlarına ait olup, 2010 yılında verilmesi gereken beyannamenin beyanname verme süresi içinde verilmemesi durumunda mükelleflere, özel usulsüzlük cezası ile tahakkuk ettirilmeyen vergi için ayrıca vergi ziyai cezası ve gecikme faizi uygulanır.

15. GERÇEK USULDE TİCARİ KAZANCIN BEYANINA İLİŞKİN ÖRNEKLER

Örnek 1:

İzmir Büyükşehir Belediye sınırları içinde ikamet eden Bay (A) servis işletmeciliği faaliyetinde bulunmaktadır. Bay (A), servis işletmeciliğinden dolayı 2009 yılında 40.000 TL kar elde etmiştir. Mükellef işletme hesabı esasına göre defter tutmaktadır. Ayrıca mükellefin, 2009 yılı içinde ödenen 4.200 TL geçici vergi tutarı bulunmaktadır.

Örnek Hakkında Açıklama;

Bu örnekte işletme hesabı esasına göre defter tutan bir mükellefin durumu açıklanmaktadır. Mükellef ticari kazancı nedeniyle yıllık gelir vergisi beyannamesi vermek zorundadır.

Mükellef 2009 yılında 40.000 TL ticari kazanç elde etmiştir.

Mükellefin Beyanı Aşağıdaki Gibi Olacaktır:

Ticari Kazanç	40.000 TL
Safi Ticari Kazanç	40.000 TL
Vergiye Tabi Gelir (Matrah)	40.000 TL
Hesaplanan Gelir Vergisi	8.825 TL
Mahsup Edilecek Vergiler Toplamı (Geçici Vergi)	4.200 TL
Ödenmesi Gereken Gelir Vergisi	4.625 TL

Örnek 2:

İstanbul Büyükşehir Belediye sınırları içinde lokantacılık faaliyetinde bulunan ve işletme hesabı esasına göre defter tutan Bay (B)'nin 2009 yılı karı 55.000 TL'dir. Mükellef 2009 yılında 6.500 TL Bağ-Kur Primi ve 5.400 TL geçici vergi ödemiştir.

Mükellefin ayrıca tevkif yoluyla vergilendirilmiş brüt 160.000 TL mevduat faizi ve repo geliri (bu gelirler ticari işletmesine dahil bulunmamaktadır) ile Bursa’da bulunan ve emlak vergisi değeri 65.000 TL olan apartman dairesinden (meskenden) 20.000 TL kira geliri bulunmaktadır. (Mesken kira gelirinde götürü gider yöntemi seçilmiştir.)

Örnek Hakkında Açıklama;

Mükellef ticari kazancı nedeniyle yıllık beyanname vermek zorunda olup, beyannameye mesken olarak kiraya verdiği gayrimenkulden elde ettiği kira gelirini de dahil edecektir. Ticari, zirai ve mesleki kazancı nedeniyle yıllık beyanname verenler konut kira gelirine ilişkin istisnadan yararlanamayacağından bu gelire mesken istisnası uygulanmayacaktır. Kira gelirinde safi irat hesaplanırken %25 oranındaki götürü gider düşüldükten sonraki kalan tutar beyan edilecektir.

Gelir Vergisi Kanununun geçici 67 inci maddesi hükmü uyarınca, mükellefin 2009 yılında elde ettiği tevkif yoluyla vergilendirilmiş bulunan mevduat faizi ve repo geliri beyannameye dahil edilmeyecektir.

Mükellefin Beyanı Aşağıdaki Gibi Olacaktır:

Ticari Kazanç	55.000 TL
Bağ-Kur Primi	6.500 TL
Safi Ticari Kazanç	48.500 TL
GMSİ (20.000-(20.000 x %25))	15.000 TL
Beyan Edilen Gelirler Toplamı (48.500 + 15.000)	63.500 TL
Vergiye Tabi Gelir	63.500 TL
Hesaplanan Gelir Vergisi	16.250 TL
Mahsup Edilecek Vergiler Toplamı (Geçici Vergi)	5.400 TL
Ödenmesi Gereken Gelir Vergisi (16.250 TL – 5.400 TL)	10.850 TL

Örnek 3:

Ankara’da ikamet eden ve ikinci sınıf tüccar olan Bay (C)’nin 2009 yılı beyanına ilişkin bilgiler aşağıdaki gibidir.

- Mükellef toptan gıda ticareti ile iştigal etmektedir.
- Mükellefin beyan ettiği ticari kazancı 40.000 TL olup, ayrıca 5.100 TL Bağ-Kur primi ödenmiştir.
- Mükellef 3.000 TL şahıs sigorta primi ödemiştir.

- Mükellefin 2009 yılında ödediği ve mahsubu gereken geçici vergi tutarı 3.250 TL'dir.

Örnek Hakkında Açıklama;

Mükellef 2009 yılında 40.000 TL ticari kazanç elde etmiştir. Mükellef ayrıca 5.100 TL Bağ kur primi ödemiştir. Ödenen şahıs sigorta primi ile ilgili olarak indirim konusu yapılabilecek tutar 2009 yılı asgari ücretin yıllık brüt tutarını aşmamakla birlikte beyan edilengelirin %5'ini de aşamayacağından, indirim konusu yapılacak şahıs sigorta primi ödenen 3.000 TL yerine $(34.900 \times \%5)$ 1.745 TL olacaktır.

İşletme Hesabı Esasına Göre Defter Tutan Mükellefin Beyanı Aşağıdaki Gibi Olacaktır:

Ticari Kazanç	40.000 TL
Bağ-Kur Primi	5.100 TL
Safi Ticari Kazanç	34.900 TL
Kar	34.900 TL
Mahsup Edilecek İndirimler (Şahıs Sigorta Primi)	1.745 TL
Mahsup Sonrası Kalan Tutar	33.155 TL
Vergiye Tabi Gelir	33.155 TL
Hesaplanan Gelir Vergisi	6.976,85 TL
Mahsup Edilecek Vergiler Toplamı (Geçici Vergi)	3.250 TL
Ödenmesi Gereken Gelir Vergisi (6.976,85 TL – 3.250 TL)	3.726,85 TL

VERGİNİZİ ÖDEYEBİLECEĞİNİZ ANLAŞMALI BANKALAR

AKBANK T.A.Ş.

ALBARAKA TÜRK KATILIM BANKASI A.Ş.

ALTERNATİFBANK A.Ş.

ANADOLUBANK A.Ş.

ASYA KATILIM BANKASI A.Ş.

CITIBANK A.Ş.

DENİZBANK A.Ş.

EUROBANK TEKFEN A.Ş.

FİNANSBANK A.Ş.

FORTISBANK A.Ş.

HSBC BANK A.Ş.

ING BANK A.Ş.

KUVEYT TÜRK KATILIM BANKASI A.Ş.

ŞEKERBANK T.A.Ş.

T.C. ZİRAAT BANKASI A.Ş.

TEKSTİLBANK A.Ş.

TURKISHBANK A.Ş.

TURKLANDBANK A.Ş.

TÜRK EKONOMİ BANKASI A.Ş.

TÜRKİYE FİNANS KATILIM BANKASI A.Ş.

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI A.Ş.

TÜRKİYE HALK BANKASI A.Ş.

TÜRKİYE İŞ BANKASI A.Ş.

TÜRKİYE VAKIFLAR BANKASI T.A.O.

YAPI VE KREDİ BANKASI A.Ş.

VERGİ İLE İLGİLİ TÜM SORULARINIZDA
SİZE BİR TELEFON KADAR YAKINIZ.

Vergi İletişim Merkezi

444 0 189

www.gib.gov.tr